

NORSK VSME VEILEDNING

Versjon: 1.0, sist oppdatert: 24.08.2026

Innledning

Den frivillige rapporteringsstandarden, VSME (Voluntary Sustainability Reporting Standard for non-listed SMEs), er et viktig bidrag for å sikre relevant og sammenlignbar bærekraftsrapportering av høy kvalitet. Standarden er utarbeidet av den europeiske standardsetterorganisasjonen, EFRAG, på oppdrag fra EU-kommisjonen. Målet med standarden er å bistå foretak med å rapportere bærekraftsinformasjon til ulike interessenter, eksempelvis store rapporteringspliktige foretak, finansforetak, ideelle organisasjoner, fagforeninger og akademika. Standarden kan også bistå foretak med å jobbe strategisk med sine bærekraftstema, og slik bidra til en rettferdig, grønn omstilling.

Denne veiledningen er utarbeidet på frivillig basis av en arbeidsgruppe med representanter fra NHO, Revisorforeningen, Regnskap Norge, Brønnøysundregistrene og Finans Norge. Veiledningen er en del av et større prosjekt for å gjøre rapportert bærekraftsinformasjon, lett tilgjengelig for ulike brukere og enkel å rapportere til en sentral enhet. Arbeidsgruppen ønsker også å takke øvrige bidragsytere, fagmiljøer og alle som har gitt innspill i høringsrunden, for verdifulle bidrag til arbeidet.

Om EUs kommende standard for frivillig bærekraftsrapportering

Denne veiledningen tar utgangspunkt i VSME-standardens slik den foreligger i norsk oversettelse fra Finansdepartementet, basert på EFRAGs desember 2024-versjon. VSME er på nåværende tidspunkt den [anbefalte standarden](#) for foretak som ønsker å rapportere frivillig om bærekraft.

EU-kommisjonen vedtok en ny frivillig standard Voluntary Standard (VS) som delegert rettsakt 3. juli 2026. Standarden er basert på VSME og utformet for foretak som ikke er omfattet av CSRD (mindre enn 1000 ansatte og under 5 mrd kroner i omsetning). Standarden skal også fungere som en grense for hvilken bærekraftsinformasjon rapporteringspliktige virksomheter kan be om fra slike foretak i verdikjeden for CSRD-formål

Arbeidsgruppen har valgt å publisere veilederen slik den nå foreligger for å bistå norske foretak som allerede ønsker å rapportere.

Den nye standarden innebærer i all hovedsak en videreføring av VSME. Det legges ikke opp til vesentlige nye rapporteringskrav, selv om standarden er tiltenkt brukt av også større foretak. Foretak som ønsker å komme i gang med frivillig bærekraftsrapportering,

Revisorforeningen

Brønnøysundregistrene

trenger derfor ikke å avvente endelig ikrafttredelse av den nye standarden. VSME gir et relevant og hensiktsmessig utgangspunkt allerede nå.

Eventuelle justeringer i standarden kan innebære behov for enkelte oppdateringer, men det forventes ikke at disse vil endre hovedinnholdet eller den praktiske nytten av veiledningen vesentlig.

Mål og forutsetninger

Målet med denne veiledningen er å hjelpe til å gjøre det enklere å rapportere etter VSME. Det er en styrke for både rapporterende foretak og brukere av rapporteringen at vesentlig informasjon er sammenlignbar og lett tilgjengelig.

Veiledningen tar utgangspunkt i anerkjente kilder, diskusjon i arbeidsgruppen og høringsinnspill fra ulike interessenter. Veilederen er ikke ment som en fasit eller en fortolkning av standarden, men som et bidrag til forenkling og inspirasjon. Gjennomgående vil vi komme med eksempler til inspirasjon og nytte, og vise til etablert fortolkning. Ved eventuell tvil er det alltid gjeldende standard, veiledning, Basis for Conclusions og supplerende veiledningsmaterieell fra standardsetter som er gjeldende.

Veiledningen tar utgangspunkt i at det enkelte foretaket kjenner sine forhold best, og dermed kan ta valg og beslutninger i rapporteringen som passer med eget foretak.

Bruerveiledning

Denne veiledningen tar utgangspunkt i de konkrete opplysningskravene og datapunktene i VSME-standard.

Opplysningskravene angir hva foretaket skal rapportere på et overordnet nivå (for eksempel *B1 – Grunnlag for utarbeiding*), mens **datapunktene** viser hvilke konkrete opplysninger som skal gis (for eksempel datapunkt 24 a), 24 b), 25 ...).

Datapunktene har ulik karakter. De fleste inneholder konkrete rapporteringskrav, som enten er obligatoriske, frivillige eller avhenger av relevansprinsippet (se nærmere omtale under [Relevansprinsippet](#)). Andre datapunkter gir kun forklarende eller veiledende informasjon til standarden, og innebærer ikke et krav om rapportering.

I denne veiledningen er alle datapunkter fra standarden samlet i tabeller under hvert opplysningskrav. Datapunktene er gjengitt ordrett, og det er lagt til en kolonne som viser deres karakter. For å tydeliggjøre disse forskjellene er følgende fargekoder brukt:

- **Blå skrift** = forklarende punkt (ingen krav til rapportering)
- **Rød skrift** = obligatorisk punkt eller tabell
- **Oransje skrift** = frivillig punkt eller tabell
- **Lilla skrift** = datapunktet avhenger av relevansprinsippet

Etter hver tabell følger selve veiledningen til opplysningskravene. Denne inkluderer formål, eventuelle forklaringer av begreper og definisjoner, samt der det er relevant, omtale av behov for datagrunnlag og bruk av beregningsmetoder til de ulike datapunktene. Det vises også til relevante lenker til anerkjente kilder og faglige råd, samt eksempler på beregninger og rapportering i egne tekstbokser.

Denne veiledningen er i første omgang er ment som et supplement til veiledningen som er gitt av EFRAG, samt begrepsdefinisjonene i vedlegg A. Vi anbefaler derfor å også bruke disse aktivt ved utarbeidelsen av rapporten.

I tillegg har EFRAG utarbeidet en «knowledge hub» som gir inngående informasjon. Mer informasjon finnes her: <https://knowledgehub.efrag.org/eng>

Innholdsfortegnelse

Innledning	1
Om EUs kommende standard for frivillig bærekraftsrapportering	1
Mål og forutsetninger	2
Brukerveiledning	2
Innholdsfortegnelse	4
Utarbeidelse av rapporten	6
Standardens struktur	6
Prinsipper for utarbeidelse av rapporten	7
Dobbel vesentlighetsanalyse	13
Grunnmodul: Generelle opplysninger	15
B1 – Grunnlag for utarbeiding	15
Veiledning:	15
B2 – Rutiner, policyer og fremtidsinitiativer for omstilling til en mer bærekraftig økonomi	17
Grunnmodul: Indikatorer for miljø	20
B3 – Energi og klimagassutslipp	20
B4 – Forurensning av luft, vann og jord	28
B5 – Biologisk mangfold	31
B6 – Vann	33
B7 – Ressursbruk, sirkulær økonomi og avfallshåndtering	38
Grunnmodul: Sosiale indikatorer	44
Sammenheng med norsk regelverk	44
B8 – Arbeidsstyrken – Generelle egenskaper	44
B9 – Arbeidsstyrken – Helse og sikkerhet	47
B10 – Arbeidsstyrken – Godtgjøring, kollektive forhandlinger og opplæring	48
Grunnmodul: Indikatorer for god forretningsskikk	51
B11 – Dommer og bøter for korrupsjon og bestikkelser	51
Detaljert modul: Generelle opplysninger	52
C1 – Strategi: Forretningsmodell og bærekraft – Relaterte initiativer	52
C2 – Beskrivelse av rutiner, policyer og fremtidsinitiativer for omstilling til en mer bærekraftig økonomi	53
Detaljert modul: Indikatorer for miljø	55
Hensyn ved rapportering av klimagassutslipp i henhold til B3 (grunnmodul)	55
C3 – Mål for reduksjon av klimagassutslipp og klimaomstilling	55
C4 – Klimarisiko	58
Detaljert modul: Sosiale indikatorer	61
Sammenheng med norsk regelverk	61

C5 – Generelle tilleggsopplysninger om arbeidsstyrken.....	61
C6 – Tilleggsopplysninger om egen arbeidsstyrke – Menneskerettighetspolicyer og -prosesser	62
C7 – Alvorlige negative menneskerettighetshendelser	63
Detaljert modul: Indikatorer for god forretningskikk	65
C8 – Inntekter fra visse sektorer og utelukkelse fra EUs referanseverdier	65
C9 – Kjønnssfordeling i styre	66

Utarbeidelse av rapporten

Standardens struktur		
Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
5	Denne standarden har to moduler som foretak kan bruke for å utarbeide bærekraftsrapporten: (a) Grunnmodul: Opplysninger (B1 og B2) og grunnleggende indikatorer (B3 til B11). Denne modulen er måtilnærmingen for mikroforetak og utgjør et minstekrav for andre foretak, og (b) Detaljert modul: Denne modulen fastsetter datapunkter som sannsynligvis vil bli etterspurt av foretakets banker, investorer og bedriftskunder, i tillegg til grunnmodulens opplysningskrav B1-B11. Avsnitt 24 nedenfor illustrerer tilgjengelige alternativer for utarbeiding av bærekraftsrapport i henhold til standarden, gjennom bruk av en eller flere av disse modulene. En valgt modul skal etterleves i sin helhet (med rom for fleksibilitet som angitt i avsnitt 22), men den enkelte opplysning skal kun gis når denne er relevant for foretakets særlige omstendigheter.	Forklarende datapunkt
6	Bruk av grunnmodulen er en forutsetning for å kunne bruke detaljert modul.	Forklarende datapunkt
7	Begrepene som benyttes i standarden er definert i Vedlegg A, Definisjoner. Gjennom hele VSME standarden er begrepene definert i ordlisten (Vedlegg A) angitt med fete typer og kursiv, unntatt når et definert begrep brukes mer enn én gang i samme avsnitt.	Forklarende datapunkt

Valg av modul og struktur

Standarden åpner for tre alternative måter å rapportere på:

- **Grunnmodul (alternativ A under punkt 24(a))**
Foretaket rapporterer kun i henhold til grunnmodulen. For å kunne oppgi at rapporteringen er i samsvar med VSME, må alle obligatoriske datapunkter i grunnmodulen rapporteres. Dette er minimumsnivået i standarden.
- **Grunnmodul + *deler av* detaljert modul (alternativ A under punkt 24(a))**
Foretaket rapporterer i henhold til grunnmodulen i sin helhet, og supplerer med utvalgte datapunkter fra den detaljerte modulen.
- **Grunnmodul + detaljert modul (alternativ B under punkt 24(a))**
Foretaket rapporterer etter både grunnmodulen og den detaljerte modulen i sin helhet. Dette innebærer at alle obligatoriske datapunkter i begge modulene må rapporteres.

Standarden stiller ingen krav til å følge en bestemt struktur eller rekkefølge for hvordan opplysningene skal representeres.

EKSEMPEL PÅ STRUKTUR

1. Datapunkter fra grunnmodul, deretter punkter fra detaljert modul, eller
2. Tematisk inndeling etter ESG-struktur. Denne inndelingen kan gi leseren best oversikt i tilfeller hvor en velger å legge til foretaksspesifikke opplysninger (se «[Etterlevelse av standard](#)» og «[Dobbel vesentlighetsanalyse](#)»)

Prinsipper for utarbeidelse av rapporten

Etterlevelse av standarden

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
8	Denne standarden fastsetter krav som setter foretaket i stand til å gi relevante opplysninger om: (a) hvordan det har hatt og sannsynligvis vil ha positiv eller negativ påvirkning på mennesker eller miljø på kort, mellomlang eller lang sikt, og (b) hvordan miljøforhold og sosiale forhold har påvirket eller sannsynligvis vil påvirke foretakets finansielle stilling, resultater og kontantstrømmer på kort, mellomlang eller lang sikt.	Forklarende datapunkt
9	Foretaket skal rapportere opplysninger som er relevante, pålitelige, sammenlignbare, forståelige og etterprøvbare.	Forklarende datapunkt
10	Avhengig av hvilken type virksomhet foretaket driver, kan det være hensiktsmessig å inkludere tilleggsopplysninger (indikatorer og/eller beskrivende opplysninger) som ikke omfattes av standarden, for å opplyse om bærekraftsforhold som er vanlige i foretakets sektor (dvs. som bedrifter eller enheter med virksomhet i en bestemt bransje eller innen et bestemt område, vanligvis støter på) eller som er spesifikke for foretaket, ettersom dette bidrar til utarbeidelse av relevante, pålitelige, sammenlignbare, forståelige og etterprøvbare opplysninger. Her inngår også vurdering av opplysninger om klimagassutslipp innenfor scope 3 (se standardens avsnitt 50 til 53). Vedlegg B inneholder en liste over mulige bærekraftsforhold.	Forklarende datapunkt
11	Foretaket kan supplere måleindikatorene fra grunnmodul og detaljert modul med ytterligere kvalitative og/eller kvantitative opplysninger i den grad det er hensiktsmessig i henhold til avsnitt 10 ovenfor.	Forklarende datapunkt

Standarden bygger på samme konseptuelle tilnærming til bærekraft som pliktig bærekraftsrapportering (CSRD/ESRS). Forhold foretaket påvirker gjennom sin virksomhet (påvirkningsvesentlighet) og forhold foretaket påvirkes av (finansiell vesentlighet) er begge relevante.

VSME stiller imidlertid ikke krav om at foretaket gjennomfører en dobbel vesentlighetsanalyse (DVA). Les mer om DVA under [Dobbel vesentlighetsanalyse](#). I stedet er rapporteringskravene i modulene utformet slik at opplysningene som rapporteres, samlet dekker begge perspektiver.

Foretaket skal rapportere opplysninger som er relevante, troverdig gjengitt, sammenlignbare, verifiserbare og forståelige. VSME-standardene inneholder ikke egne definisjoner av disse kvalitative egenskapene. ESRS 1 vedlegg B gir imidlertid nærmere beskrivelser av dem. Nedenfor gis en kortfattet, men ikke uttømmende, oppsummering av hvordan disse begrepene er beskrevet i ESRS:

- **Relevant:** Bærekraftsopplysninger er relevante når de kan påvirke brukernes beslutninger. Opplysninger er relevante dersom de enten bidrar til å vurdere framtidig utvikling eller bekrefter eller endrer tidligere vurderinger. Rapporten skal derimot ikke fylles med detaljer som ikke har beslutningsverdi.

- **Pålitelig:** Opplysningene gir et riktig og balansert bilde av de forholdene de beskriver. Dette forutsetter at opplysningene er fullstendige, nøytrale og uten vesentlige feil. Estimer og framoverskuende opplysninger skal være tydelig identifisert og basert på rimelige, dokumenterte forutsetninger, med forklaring av usikkerhet og begrensninger.
- **Sammenliknbar:** Opplysningene skal kunne vurderes opp mot tilsvarende opplysninger fra foretaket i tidligere rapporteringsperioder og mot opplysninger fra andre foretak, særlig innen samme bransje. Dette forutsetter anvendelse av de samme metodene, definisjonene og forutsetningene over tid.
- **Forståelig:** Informasjonen bør presenteres klart og strukturert, med forklaringer der det er relevant og nødvendig (for eksempel hvordan data er innhentet, beregninger er estimert etc.)
- **Etterprøvbare:** Opplysningene skal være dokumentert og presentert på en måte som gjør det mulig for uavhengige og kyndige aktører å vurdere om de gir et troverdig bilde. Dette forutsetter åpenhet om datagrunnlag, metoder, sentrale forutsetninger og eventuelle estimer, slik at både tall og vurderinger kan kontrolleres og forstås.

Avhengig av bransje og forretningsmodell, kan det være hensiktsmessig å inkludere flere indikatorer/mer informasjon i rapporten utover de som omfattes av standarden. Vedlegg B til standarden inneholder en liste over mulige bærekraftsforhold som kan være aktuelle å legge til informasjon om.

Sammenlignbare opplysninger

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
12	Foretaket skal rapportere sammenlignbare opplysninger for foregående år, med unntak av indikatorer som oppgis for første gang. Foretaket skal rapportere sammenlignbare opplysninger fra og med andre rapporteringsår.	Forklarende datapunkt

Ved første gangs rapportering er det ikke krav om å inkludere sammenlignbare opplysninger for foregående år. Kravet om sammenlignbare opplysninger gjelder fra og med andre rapporteringsår.

Vær oppmerksom på at pkt. 12 skal vurderes *per datapunkt*. Dersom et datapunkt rapporteres for første gang, er det med andre ord ikke krav om sammenlignbare opplysninger for dette datapunktet, selv om foretaket har rapportert etter VSME tidligere.

Det kan likevel være hensiktsmessig å inkludere sammenlignbare opplysninger allerede i første rapporteringsår, dersom det finnes pålitelige data for foregående år, for eksempel informasjon fra eksisterende systemer som HR- eller økonomisystemer. Dette

forutsetter at prinsippet om sammenliknbarhet er ivaretatt, herunder at metodevalg, forutsetninger og datagrunnlag er konsistente over tid.

Relevansprinsipp

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
13	Enkelte opplysninger er kun relevant under særlige omstendigheter. Instruksene for de enkelte opplysningskrav angir slike omstendigheter og hvilke opplysninger som kun skal rapporteres dersom foretaket anser disse for å være "relevante". Når en slik opplysning er utelatt, antas det at den ikke er relevant.	Forklarende datapunkt

Datapunktene i standarden er av ulik karakter:

Obligatoriske opplysninger: Disse skal alltid rapporteres, uavhengig av om de anses som vesentlige eller betydningsfulle for foretaket. I standarden er slike krav formulert med «shall» på engelsk eller «skal» på norsk.

Frivillige opplysninger: Disse kan rapporteres dersom foretaket vurderer det som hensiktsmessig. Slike datapunkter er formulert med «may» på engelsk eller «kan» på norsk.

Opplysninger betinget av relevansprinsippet («if applicable» på engelsk): Disse er normalt formulert med «if» på engelsk eller «dersom» på norsk, etterfulgt av en beskrivelse av hvilke omstendigheter som utløser rapportering. Dette innebærer at opplysninger skal eller kan (avhengig av ordlyden i punktet) rapporteres dersom den angitte betingelsen faktisk gjelder for foretaket. Dersom forholdet ikke gjelder for foretaket, kan opplysningen utelates.

Foretaket må derfor vurdere om aktiviteten, forholdet eller situasjonen som beskrives i opplysningskravet gjelder foretaket. I noen tilfeller er vurderingen rett frem, for eksempel der standarden angir terskelverdier eller andre klart definerte kriterier (For eksempel: opplysningskrav B8 datapunkt 40 «*Dersom foretaket har 50 eller flere ansatte skal det opplyse om personalgjennomtrekk i rapporteringsperioden*»). I andre tilfeller kan det være nødvendig å kartlegge foretakets aktiviteter eller forhold nærmere.

Vær oppmerksom på at relevansprinsippet ikke handler om hvor viktig eller vesentlig et tema er for foretaket. Hvorvidt et forhold er vesentlig eller betydningsfullt skal ikke inngå i vurderingen. Vurderingen skal utelukkende knytte seg til om foretakets faktiske forhold gjør opplysningen anvendelig.

Vær også oppmerksom på at relevansprinsippet ikke innebærer at obligatoriske opplysninger kan utelates fordi data ikke er tilgjengelig. Manglende datagrunnlag kan da håndteres ved bruk av estimerer eller approksimering.

Hva om foretaket mangler data for å oppfylle kravet?

Dersom et foretak mangler data for ett eller flere datapunkter, kan estimerer eller approksimering benyttes for å oppfylle kravene. Det er brudd på standarden å utelate obligatoriske datapunkter fra grunnmodulen. Hvis verken data eller realistiske estimerer er tilgjengelige, bør foretaket opplyse hvilke data som mangler, hvorfor estimering ikke er mulig, og angi en plan for å skaffe nødvendige data. Det er rimelig å forvente at foretaket følger opp utfordringene med datafangst til neste rapporteringsperiode.

Innlemmelse av datterforetak i rapporterte opplysninger

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
14	Dersom foretaket er morselskap i et konsern anbefales det å utarbeide bærekraftsrapporten på konsernbasis, herunder opplysninger fra datterforetakene.	Forklarende datapunkt
15	Dersom morselskapet har utarbeidet bærekraftsrapporten på konsernbasis, herunder opplysninger fra datterforetakene, er datterforetakene unntatt fra rapportering.	Forklarende datapunkt

Dersom foretaket er morselskap i et konsern og velger å utarbeide en VSME-rapport, anbefaler standarden at rapporteringen utarbeides på konsernbasis, slik at den omfatter opplysninger fra datterforetakene.

Når morselskapet har utarbeidet en konsolidert bærekraftsrapport i tråd med VSME, er datterforetakene i utgangspunktet unntatt fra egen rapportering. Samtidig utelukker ikke standarden at datterforetak kan utarbeide egne VSME-rapporter, selv om konsernet har en konsolidert rapport, for eksempel der dette er hensiktsmessig av operative, kommersielle eller interessentrelaterte hensyn.

Bruk av relevansprinsippet i en konsolidert rapport

VSME-standardens gir ikke nærmere forklaring på hvordan relevansprinsippet skal anvendes i konsolidert rapportering når konsernet består av datterforetak i ulike sektorer, og enkelte opplysninger kun er aktuelle/relevante for deler av virksomheten. I vurderingen kan det være naturlig å se hen til at rapporten skal inneholde opplysninger som er relevante for brukerne, jf. standardens generelle kvalitetskrav i datapunkt 9. Dersom et forhold som omfattes av et datapunkt formulert som «if applicable» foreligger i ett av datterforetakene, kan det være hensiktsmessig å omtale dette også i den konsoliderte rapporten, selv om det aktuelle datterforetaket utgjør en mindre del av konsernet. Dette kan særlig være aktuelt dersom forholdet er av betydning for brukernes forståelse av konsernets samlede bærekraftsforhold.

EKSEMPEL

For eksempel kan et konsern ha et mindre datterselskap med tekstilproduksjon i et land med kjente utfordringer knyttet til arbeidsvilkår. Selv om dette foretaket utgjør en begrenset del av konsernets samlede aktivitet, kan forhold knyttet til arbeidsforhold og menneskerettigheter være relevante å omtale i den konsoliderte rapporteringen, da dette kan være vesentlig for brukernes vurdering av konsernets samlede bærekraftsrisiko.

Rapporteringsperiode og plassering av bærekraftsrapporten

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
16	Dersom bærekraftsrapporten utarbeides for å dekke behovene til store foretak eller banker som krever årlig oppdatering, skal den utarbeides årlig. Dersom foretaket utarbeider årsregnskap, skal bærekraftsrapporten utarbeides for en tidsperiode som samsvarer med utarbeidingen av årsregnskapet. Dersom konkrete datapunkter ikke er endret siden forrige rapporteringsår kan foretaket angi at det ikke har skjedd noen endring og henvise til opplysningene som ble gitt for dette datapunktet i foregående års rapport.	Forklarende datapunkt
17	Rapportens hovedfunksjon er å gi opplysninger til faktiske eller potensielle forretningsforbindelser. Foretaket kan beslutte å gjøre bærekraftsrapporten tilgjengelig for allmennheten. I så fall kan foretaket fremlegge bærekraftsrapporten i en egen del av årsrapporten dersom det har en slik rapport. I motsatt fall kan foretaket fremlegge bærekraftsrapporten som et eget dokument.	Forklarende datapunkt
18	For å unngå å fremlegge samme opplysninger to ganger kan foretaket i bærekraftsrapporten henvise til opplysninger som er fremlagt i andre dokumenter som er tilgjengelige samtidig som bærekraftsrapporten.	Forklarende datapunkt

Standarden gir fleksibilitet når det gjelder hvor og hvordan bærekraftsrapporten presenteres.

Plassering

Bærekraftsrapporten kan, avhengig av foretakets rapporteringspraksis og målgruppe, for eksempel inngå som en egen del av årsrapporten eller utarbeides som et selvstendig dokument/bærekraftsrapport.

For foretak som utarbeider årsberetning etter [regnskapsloven § 2-2](#), kan VSME-rapporteringen benyttes til å supplere opplysningene i årsberetningen. Dersom bærekraftsrapporten utarbeides som et eget dokument, må foretaket sikre at kravene i regnskapsloven og [NRS 16](#) oppfylles, og at det ikke er motstrid mellom informasjonen i de ulike rapportene.

Offentliggjøring

- Det stilles ikke krav til offentliggjøring av rapporten, men det kan være hensiktsmessig for å sikre at informasjonen tilgjengeliggjøres. Foretaket kan selv avgjøre om den skal gjøres tilgjengelig for allmennheten, eller kun deles med dem som eventuelt har etterspurt rapportering.

Rapporteringsfrekvens:

- Dersom bærekraftsrapporten utarbeides for å dekke behovene til store foretak eller banker som krever årlig oppdatering, skal den utarbeides årlig.
- Dersom foretaket utarbeider årsregnskap, skal bærekraftsrapporten utarbeides for en tidsperiode som samsvarer med utarbeidingen av årsregnskapet.

Bruk av referanser

For å unngå overlappende rapportering åpner standarden for at foretaket kan henvise til relevante opplysninger i andre samtidige dokumenter, for eksempel årsregnskapet, lovpålagt rapportering (for eksempel redegjørelse etter åpenhetsloven) eller dokumentasjon fra miljøstyringssystemer. Ved bruk av henvisninger er det viktig at:

- Det tydelig kommer frem hvilke opplysninger som dekkes av henvisningen,
- Brukeren enkelt kan finne frem til korrekt informasjon (for eksempel gjennom konkrete henvisninger til dokument, kapittel og sidetall), og
- Rapporten fortsatt fremstår som oversiktlig og sammenhengende, uten at leseren må orientere seg i flere omfattende dokumenter.

Graderte og sensitive opplysninger

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
19	Når standardens opplysningsbestemmelser krever fremleggelse av graderte eller sensitive opplysninger kan foretaket utelate slike opplysninger. Dersom foretaket velger å utelate slike opplysninger skal dette oppgis under opplysningskrav B1 (se avsnitt 24).	Forklarende datapunkt

Med **sensitive opplysninger** menes opplysninger og data, herunder graderte opplysninger, som skal beskyttes mot uautorisert tilgang eller fremleggelse på grunn av forpliktelser nedfelt i EU-rett eller nasjonal rett eller for å beskytte personvernet eller sikkerheten til en fysisk eller juridisk person (jf. Vedlegg A Definerte begreper til standarden).

EKSEMPEL PÅ SENSITIVE OPPLYSNINGER

- *Personensitive opplysninger (GDPR/personopplysningsloven).*
- *Konkurransesensitive opplysninger (jf. konkurranseloven § 10): Konkurransesensitive opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter eller andre drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde.*

Sensitive opplysninger omfatter også **graderte opplysninger**.

Merk at det er høy terskel for å utelate informasjon, og at informasjon som er utelatt skal inngå i opplysningskrav B1 datapunkt 24 (b).

Med begrepet **graderte opplysninger** forstås informasjon som er gradert etter [sikkerhetsloven](#) (se for eksempel åpenhetsloven § 6, samt sikkerhetsloven §§ 5-3 og 5-4).

EKSEMPEL PÅ GRADERTE OPPLYSNINGER

Informasjon som er gradert med en av følgende sikkerhetsgrader: STRENGT HEMMELIG, HEMMELIG, KONFIDENSIELT eller BEGRENSET.

Vær oppmerksom på

[Opplysningskrav B1](#), datapunkt 24 (e) vii. ber foretaket å oppgi eide, leide eller forvaltede steders geografiske plassering. Det å oppgi geokoordinater kan medføre en sikkerhetsrisiko, både for foretaket selv og berørte parter (ansatte mv.). Foretaket bør følgelig vurdere dette før rapportering.

Samsvar og sammenheng med regnskapsopplysninger

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
20	Dersom foretaket også utarbeider årsregnskap skal opplysningene som gis i bærekraftsrapporten i henhold til standarden (a) være i samsvar med det som oppgis i regnskapet for samme periode, og (b) presenteres på en måte som letter forståelsen av sammenhenger med opplysninger i regnskapet, for eksempel ved bruk av hensiktsmessige krysshenvisninger.	Forklarende datapunkt

Regnskapsopplysninger (for eksempel opplysninger om salgsinntekter og balansesum) som gis i bærekraftsrapporten skal være i samsvar med det som oppgis i regnskapet for samme periode.

Dobbel vesentlighetsanalyse

Som fastsatt i standardens prinsipper for utarbeidelse av bærekraftsrapporten er det ikke krav om å gjennomføre en dobbel vesentlighetsanalyse (DVA).

En DVA er en systematisk vurdering av hvilke bærekraftsforhold som er viktigst for foretaket. Analysen bygger på prinsippet om dobbel vesentlighet, som innebærer at foretaket både skal vurdere hvordan den påvirker mennesker, miljø og samfunn gjennom sine aktiviteter og verdikjede (påvirkningsvesentlighet), og hvordan bærekraftsforhold kan påvirke foretaket finansielt (finansiell vesentlighet).¹

Selv om standarden ikke krever at foretaket gjennomfører en DVA, kan en slik analyse være et godt supplement til rapporteringen. Den kan blant annet bidra til bedre grunnlag

¹ Les mer om DVA på [Miljødirektoratets sider](#).

for utarbeidelse av ulike datapunkter i VSME, eksempelvis ved rapportering under tema [C4 Klimarisiko](#).

Det er viktig å være oppmerksom på at en DVA ikke kan benyttes til å avgrense eller utelate obligatoriske opplysninger etter standarden. Hvilke krav som kan avgrenses og utelates følger kun av relevansprinsippet (jf. datapunkt 13).

Andre fordeler ved å gjennomføre en dobbel vesentlighetsanalyse er å gi ytterligere beslutningsrelevant grunnlag både for bærekraftsrapporteringen og for foretakets strategiske prioriteringer. Dersom foretaket allerede har gjennomført, eller ønsker å gjennomføre, en DVA, kan denne fungere som et nyttig hjelpemiddel for å identifisere hvilke tilleggsopplysninger det er hensiktsmessig å gi, herunder ytterligere informasjon som omtalt i VSME datapunkt 10.

Dersom foretaket velger å gjennomføre, samt inkludere en dobbel vesentlighetsvurdering som en del av rapporteringen, kan det være et alternativ å se hen til forenklet ESRS, herunder ESRS 1 kapittel 3. Se vedlegg B i VSME-standard for eksempler på bærekraftsforhold.

Grunnmodul: Generelle opplysninger

B1 – Grunnlag for utarbeiding		
Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
24 (a)	Hvilket av følgende alternativer det har valgt: i. ALTERNATIV A: Grunnmodul (kun), eller ii. ALTERNATIV B: Grunnmodul og detaljert modul	Obligatorisk
24 (b)	dersom foretaket har utelatt en opplysning fordi den anses å være en gradert eller sensitiv opplysning (se avsnitt 19), skal foretaket angi hvilken opplysning som er utelatt	Obligatorisk dersom relevant
24 (c)	hvorvidt bærekraftsrapporten er utarbeidet på individuell basis (dvs. at rapporten kun omfatter foretakets opplysninger) eller på konsernbasis (dvs. at rapporten omfatter opplysninger om foretaket og dets datterforetak),	Obligatorisk
24 (d)	dersom bærekraftsrapporten er utarbeidet på konsernbasis, en liste over datterforetakene, herunder deres forretningsadresse, som inngår i rapporten, og	Obligatorisk dersom relevant
24 (e)	følgende opplysninger: i. foretakets juridiske form, ii. NACE-sektorklassifiseringskode(r), iii. balansesum (i norske kroner), iv. salgsinntekter (i norske kroner), v. antall ansatte i antall personer eller heltidsekvivalenter (årsverk), vi. hvilket land hovedvirksomheten drives og hvor vesentlig(e) eiendel(er) er lokalisert, og vii. eide, leide eller forvaltede steders geografiske plassering	Obligatorisk
25	Dersom foretaket har oppnådd bærekraftsrelatert sertifisering eller merking skal det gi en kort beskrivelse av disse (herunder, dersom det er relevant, sertifiseringens eller merkingens utsteder, dato og rangering).	Obligatorisk dersom relevant

Formålet med opplysningskravet er å sikre at virksomheten beskriver og er transparente om valg som er tatt i VSME-rapporteringen. Dette opplysningskravet etablerer rammene for hele rapporten: hvilke(n) modul er valgt, er det noe som er unntatt, i hvilken grad det rapporteres for flere organisasjoner og praktisk informasjon om virksomheten(e).

Veiledning:

Datapunkt 24:

(a): Hvilken modul av VSME er benyttet?

- Datapunktet innebærer at foretaket må redegjøre for hvilke(n) modul som benyttes. Foretaket kan velge mellom å rapportere 1) kun etter den grunnleggende modulen, 2) den grunnleggende modulen med noen utvalgte datapunkter fra den detaljerte modulen, eller 3) den grunnleggende modulen og den detaljerte modulen
- Det er ikke mulig å rapportere kun på den detaljerte modulen.
- Hvilken struktur som brukes, må redegjøres for i punktet.
- Den enkelte virksomhet må selv vurdere hvilke(n) modul som velges, og den struktur som passer. Vi oppfordrer til å se gjennom begge modulene for å gjøre en informert vurdering.

(b): Utelatte sensitive opplysninger

- Se til veiledning under [Graderte og sensitive opplysninger](#) for eksempler på slike opplysninger.

(d): Liste over eventuelle datterselskap

- Alle datterselskaper som inngår i konsolideringen, skal listes opp med tilhørende forretningsadresse. Eventuelle utelatelser av selskaper i konsernet skal fremgå tydelig.

(e): Diverse opplysninger om foretaket

- Datapunktet inkluderer en rekke konkrete informasjonspunkt.
 - (i) *Identifikasjonsnummer / organisasjonsnummer*: Vi oppfordrer rapporterende foretak til å oppgi organisasjonsnummer – hvilket vil være det relevante identifikasjonsnummeret for norske foretak.
 - (ii) *NACE-kode(r)*: NACE-koder består av minimum 2 og maksimum 5 sifre, avhengig av hvor spesifikt den økonomiske aktiviteten er angitt. Det er en utfordring at norske foretaks NACE-koder ofte ikke er oppdatert. Vi oppfordrer foretakene til å sjekke at korrekt NACE-kode er registrert. NACE-kode registrerer eller endres via skjemaet «[Samordnet registermelding](#)» i Altinn. Standarden åpner for å oppgi flere NACE-koder dersom det er relevant.
 - (vi) *Land foretaket opererer i* og (vii) *geolokasjon*: Det skal angis geografisk plassering for steder som eies, leies eller forvaltes. Foretaket skal rapportere på sted (for eksempel forretningsadresse, lager, industrianlegg eller lignende) og dets adresse og geografiske koordinater. Koordinater kan angis eksempelvis ved bruk av praktiske verktøy som Norgeskart, Google Maps eller Apple Maps.

For disse to datapunktene (vi) og (vii) **skal** følgende tabell benyttes:

Sted	Adresse	Postnummer	By	Land	Koordinater (geografisk plassering)
Forretningsadresse (f.eks.)					
Lager (f.eks.)					
Industrianlegg (f.eks.)					
...					

Datapunkt 25:

Vi anbefaler at det velges og opplyses om sertifiseringer av tilstrekkelig kvalitet, eksempelvis tredjepartssertifiseringer som Svanemerket, EU Ecolabel, ISO eller lignende.

Relevante lenker

- [Brønnøysundregistrene har mye nyttig informasjon når du skal registrere eller slette bedriftsopplysninger.](#)
- Forbrukerrådet har utarbeidet en «[merkeoversikt](#)» som er tiltenkt forbrukere, men som kan gi nyttig informasjon også for næringslivet.
- Etisk handel Norge har utarbeidet [ulike dokumenter med merke- og sertifiseringsoversikter for ulike bransjer](#). Disse kan lastes ned gratis, men man samtykker til å kunne bli kontaktet om medlemskap.

B2 – Rutiner, policyer og fremtidsinitiativer for omstilling til en mer bærekraftig økonomi

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
26	Dersom foretaket har innført konkrete rutiner, policyer eller fremtidsinitiativer for omstilling til en mer bærekraftig økonomi skal dette oppgis. Foretaket skal oppgi hvorvidt det har: (a) rutiner. Rutiner kan i denne sammenheng for eksempel omfatte tiltak for å redusere foretakets vann og elektrisitetsforbruk, redusere klimagassutslipp eller forebygge forurensning, initiativer for å forbedre produktsikkerheten, samt pågående initiativer for å forbedre arbeidsforhold og likebehandling på arbeidsplassen, opplæring i bærekraft for foretakets ansatte og samarbeid i tilknytning til bærekraftsprosjekter, (b) policyer for bærekraftsforhold, hvorvidt disse er tilgjengelige for allmennheten, samt eventuelle separate policyer for miljøforhold, sosiale forhold eller god forretningsskikk for å håndtere bærekraftsforhold (c) eventuelle fremtidsinitiativer eller fremtidsplaner som gjennomføres i tilknytning til bærekraftsforhold, og (d) mål for å spore gjennomføringen av policyene og oppnådd fremdrift mot oppnåelse av målene.	Obligatorisk dersom relevant
27	Slike rutiner, policyer og fremtidsinitiativer innbefatter hva foretaket gjør for å redusere sin negative påvirkning og øke sin positive påvirkning på mennesker og miljø, for å bidra til en mer bærekraftig økonomi. Vedlegg B inneholder en liste over mulige bærekraftsforhold som kan dekkes i denne redegjørelsen. Foretaket kan bruke malen i avsnitt 78 til å rapportere disse opplysningene.	Forklarende datapunkt
28	Dersom foretaket også rapporterer i henhold til detaljert modul skal opplysningene som gis under B2 suppleres med datapunktene angitt i C2.	Forklarende datapunkt

Formålet med rapporteringspunktet er å informere om styrende dokumenter og fremtidige planer foretaket har planlagt, og hvorvidt det er mål knyttet til disse planene. Dette skal gi god informasjon om hvordan foretaket styrer og planlegger å styre iht. bærekraftige prinsipper.

Datapunkt 26:

Følgende tabell **kan** benyttes ved utforming:

	Er det innført bærekraftsrutiner/policyer/ fremtidsinitiativer som omhandler noen av følgende bærekraftsforhold?	Er de offentlig tilgjengelige?	Har policyene noen mål?
Klimaendringer	[JA/NEI]	[JA/NEI]	[JA/NEI]
Forurensning	[JA/NEI]	[JA/NEI]	[JA/NEI]
Vann og marine ressurser	[JA/NEI]	[JA/NEI]	[JA/NEI]
Biologisk mangfold og økosystemer	[JA/NEI]	[JA/NEI]	[JA/NEI]
Sirkulær økonomi	[JA/NEI]	[JA/NEI]	[JA/NEI]
Egen arbeidsstyrke	[JA/NEI]	[JA/NEI]	[JA/NEI]
Arbeidere i verdikjeden	[JA/NEI]	[JA/NEI]	[JA/NEI]
Berørte lokalsamfunn	[JA/NEI]	[JA/NEI]	[JA/NEI]
Forbrukere og sluttbrukere	[JA/NEI]	[JA/NEI]	[JA/NEI]
God forretningsskikk	[JA/NEI]	[JA/NEI]	[JA/NEI]

Mindre foretak kan ha nytte av å se hen til større selskapers ESRS-rapportering og veiledning når det gjelder rapportering om fremtidsinitiativer/planer, og mål.

Under dette opplysningskravet er det tilstrekkelig å opplyse om foretaket har innført bærekraftsrutiner, policyer eller fremtidsinitiativer. Foretaket trenger altså ikke å beskrive hva disse innebærer her. Dersom foretaket rapporterer etter detaljert modul, skal nærmere beskrivelser gis under [opplysningskrav C2](#).

Frivillige opplysninger

Opplyse om prosess for å håndtere menneskerettsrelaterte klager

Som en del av dette opplysningskravet, **kan** foretaket også opplyse om det har etablert en prosess for å håndtere menneskerettsrelaterte klager eller varsler (jf. VSME veiledningens punkt 79). Dette kan for eksempel være en intern varslingskanal, en klageordning for ansatte eller en prosess for å følge opp henvendelser fra leverandører, lokalsamfunn eller andre berørte interessenter.

Frivillig rapportering for samvirkeforetak

Dersom foretaket er et samvirkeforetak, **kan** det frivillig gi enkelte tilleggsopplysninger under dette opplysningskravet om hvordan samvirkemodellen påvirker foretakets styring, investeringer og disponering av overskudd (jf. VSME-veiledningens punkt 79):

- arbeideres, brukeres eller andre interessenters eller lokalsamfunns effektive deltakelse i styringen,
- finansielle investeringer i kapital eller eiendeler i andre enheter innen den sosiale økonomien, slik dette er omtalt i EU-rådets anbefaling av 29. september 2023. Donasjoner og bidrag skal ikke medregnes, og
- eventuelle begrensninger i overskuddsutdeling knyttet til foretakets gjensidige karakter eller foretakets karakter av tjenester av allmenn økonomisk interesse (SGEI).

Grunnmodul: Indikatorer for miljø

B3 – Energi og klimagassutslipp

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
29	Foretaket skal oppgi sitt samlede energiforbruk i MWh, med en oppdeling som angitt i nedenstående tabell (se <i>nedenfor</i>), dersom opplysningene som kreves for å foreta en slik oppdeling lar seg innhente.	Obligatorisk Oppdelingen i ulike typer elektrisitet er dersom relevant
30	Foretaket skal oppgi sine estimerte brutto klimagassutslipp i tonn CO ₂ -ekvivalenter, i henhold til innholdet i GHG Protocol Corporate Standard (versjon 2004), herunder: (a) klimagassutslipp innenfor scope 1 i tonn CO ₂ -ekvivalenter (fra eide eller kontrollerte kilder), og (b) lokasjonsbaserte utslipp innenfor scope 2 i tonn CO ₂ -ekvivalenter (dvs. utslipp fra produksjon av kjøpt energi, for eksempel elektrisitet, varme, damp eller kjøling).	Obligatorisk
31	Foretaket skal oppgi sin klimagassintensitet beregnet ved å dividere "brutto klimagassutslipp" oppgitt i avsnitt 30 med "salgsinntekter (i kroner)" oppgitt i avsnitt 24(e)(iv)	Obligatorisk

Formålet er å gi opplysninger om foretakets påvirkning på klima gjennom opplysninger om energiforbruk, klimagassutslipp og klimagassintensitet. Dersom selskapet velger å inkludere vesentlige scope-3 kategorier i klimaregnskapet, skal dette opplyses sammen med scope 1 og scope 2-utslippene under B3.

Definisjoner

Elektrisitet omfatter strømforbruk, fjernvarme, damp og kjøling.

Brensel omfatter alt som forbrennes, for eksempel gass, diesel, biomasse o.l.

Fornybar energi: Energi fra fornybare ikke-fossile kilder i form av vindenergi, solenergi (termisk solenergi og solcelleenergi) og geotermisk energi, energi fra omgivelsene, tidevanns- og bølgeenergi og annen havenergi, vannkraft, biomasse, deponigass, gass fra renseanlegg og biogass.

Scope 1 (direkte klimagassutslipp): Direkte klimagassutslipp fra kilder som eies eller kontrolleres av foretaket. For eksempel:

- Forbrenning av drivstoff i egne kjøretøy eller maskiner
- Utslipp fra produksjonsprosesser
- Utslipp fra fyringsanlegg og generatorer

Scope 2 (indirekte klimagassutslipp): Indirekte utslipp som er en konsekvens av foretakets virksomhet, men finner sted ved kilder som eies eller kontrolleres av et annet selskap. Klimagassutslipp innenfor Scope 2 er indirekte utslipp fra produksjon av kjøpt eller ervervet elektrisitet, damp, varme eller kjøling som forbrukes av foretaket.

Scope 2 kan følge enten lokasjonsbasert eller markedsbasert metode.

- **Lokasjonsbasert metode** tar utgangspunkt i den fysiske elektrisiteten produsert i det aktuelle geografiske området eller landet (e.g. norsk mix). I Norge vil utslippsfaktoren for lokasjonsbasert være lav på grunn av tilnærmet 95 % fornybarandel.
- **Markedsbasert metode** tar imidlertid utgangspunkt i elektrisitetens opprinnelse basert på kjøp av opprinnelsesgarantier eller annen dokumentasjon om varedeklarasjon fra strømleverandøren som dokumenterer fornybarandel. Hvis foretaket har kjøpt opprinnelsesgarantier (eller annen dokumentasjon) for alt forbruket sitt vil en ikke har utslipp knyttet til markedsbasert Scope 2. Dersom foretaket ikke har slike opprinnelsesgarantier, vil utslippet basere seg på markedsbasert elektrisitetsmiks uten opprinnelsesgarantier.

EKSEMPEL

	<i>Lokasjonsbasert</i>	<i>Markedsbasert</i>
<i>Virksomhet i Norge</i>	<i>Lavt utslipp pga. høy fornybarandel</i>	<i>Lav eller høy avhengig av varedeklarasjon på kjøpt strøm</i>
<i>Virksomhet i Polen</i>	<i>Høyt utslipp pga. lav fornybarandel</i>	<i>Lav eller høy avhengig av varedeklarasjon på kjøpt strøm</i>

Som vist i tabellen vil en virksomhet i Norge kunne ha betydelig høyere markedsbaserte utslipp enn en virksomhet i Polen, da dette bestemmes av varedeklarasjon fremfor faktisk produsert strøm i landet/regionen. De lokasjonsbaserte utslippene vil imidlertid være lavere for foretak i Norge ettersom mer enn halvparten av elektrisitet i Polen er produsert fra kullkraft.

Scope 3 (indirekte klimagassutslipp): Utslipp innenfor Scope 3 er indirekte klimagassutslipp (utenfor Scope 2) som stammer fra et foretaks verdikjede. Disse innbefatter aktiviteter som ligger oppstrøms for foretakets virksomhet (f.eks. innkjøpte varer og tjenester, innkjøpte kapitalvarer, transport av innkjøpte varer osv.) og aktiviteter som ligger nedstrøms for foretakets virksomhet (f.eks. transport og distribusjon av foretakets produkter, bruk av solgte produkter, investeringer osv.)

Energiforbruk

Datapunkt: 29

Følgende tabell **skal** benyttes ved rapportering:

	Fornybar	Ikke-fornybar	Total MWh
Elektrisitet (som gjenspeilet i elektrisitetsregninger)			
Fjernvarme - valgfri			
Egenprodusert elektrisitet - valgfri			
Brensel			
Totalt			

Foretaket skal rapportere den energimengden som er levert til foretaket, for eksempel elektrisitet kjøpt fra kraftleverandører (elektrisitet) eller diesel og bensin kjøpt på bensinstasjoner (brensel).

Standardens veileder viser eksempler for omregning mellom ulike energienheter. Denne metoden kan benyttes dersom en har behov for å omregne aktivitetsdata (f.eks. fra liter diesel) til MWh.

Miljødirektoratet har i tillegg publisert [nasjonale standardverdier for energitetthet for ulike typer brensel](#). Dersom brenselet er kjøpt i Norge, anbefales det å bruke disse verdiene i beregningene.

EKSEMPEL PÅ OMREGNING

For flytende brensel kan energimengden beregnes ved først å omregne volum til masse ved hjelp av brenselets tetthet, og deretter multiplisere med energiinnhold per kg.

Anta at foretaket har kjøpt 1 000 liter bensin i løpet av rapporteringsåret. Benytter Miljødirektoratets faktorer for tetthet (0,74 kg/liter) og energiinnhold (12,2 kWh/kg):

1. Regn om fra liter til kg
 $1\,000\text{ liter} \times 0,74\text{ kg/liter} = 740\text{ kg}$
2. Regn om fra kg til kWh
 $740\text{ kg} \times 12,2\text{ kWh/kg} = 9\,028\text{ kWh}$
3. Regn om fra kWh til MWh
 $9\,028\text{ kWh} \div 1\,000 = 9,028\text{ MWh}$

Oppdeling i fornybar og ikke-fornybar energi

Oppdelingen etter bruk av fornybar og ikke-fornybar elektrisitet og brensel i tråd med tabellen under er obligatorisk **dersom** det er mulig å innhente denne informasjonen. Ytterligere kategorier **kan** om ønskelig inkluderes dersom relevant (f.eks. egenprodusert strøm).

Både elektrisitet og brensel kan være fornybar eller ikke-fornybar (se definisjon av fornybar energi). Eksempelvis vil elektrisitet fra sol, vind og vannkraft være fornybar, mens forbrenning av biomasse og biogass vil defineres som fornybart brensel.

Andelen fornybar energi **kan** beregnes på ulike grunnlag:

- **Lokasjonsbasert metode:** basert på klimadeklarasjonen for elektrisitet, som reflekterer den faktiske kraftproduksjonen i området der strømmen forbrukes.
- **Markedsbasert metode:** basert på opprinnelsesgarantier, sertifikater for fornybar energi eller elektrisitetssammensetningen som angitt på strømberegningen (varedeklarasjon fra strømlleverandør).

Varedeklarasjonen reflekterer ikke den fysiske strømmen som leveres til foretaket, men en beregnet europeisk restmiks basert på handel med opprinnelsesgarantier. Dersom

foretaket ikke har kjøpt opprinnelsesgarantier, kan varedeklarasjonen benyttes for å beregne en kontraktsbasert fordeling av elektrisitetsforbruket.

Foretaket skal opplyse hvilket datagrunnlag som er benyttet for fordeling av elektrisitetsforbruk. Dersom markedsbasert tilnærming benyttes, må det tas høyde for at resultatet ikke nødvendigvis er konsistent med lokasjonsbaserte scope 2-utslipp.

EKSEMPLER

Eksempel – lokasjonsbasert (klimadeklarasjon)

	Fornybar (MWh)	Ikke-fornybar (MWh)	Totalt (MWh)
Elektrisitet	95,4	4,6	100
Brensel	0	10	10
Totalt	95,4	14,6	110

Eksempel – markedsbasert (varedeklarasjon)

	Fornybar (MWh)	Ikke-fornybar (MWh)	Totalt (MWh)
Elektrisitet	20	80	100
Brensel	0	10	10
Totalt	20	90	110

Eksempelene viser at fordelingen mellom fornybar og ikke-fornybar energi kan variere avhengig av valgt metode. Klimadeklarasjonen reflekterer det fysiske kraftsystemet, mens varedeklarasjonen reflekterer en kontraktsbasert fordeling av energiattributter og ikke den faktiske strømmen som leveres til foretaket.

Viktige avklaringer om beregning av energiforbruk

- Dersom foretaket kjøper fossilt brensel (f.eks. naturgass, olje, bensin) eller fornybart brensel (f.eks. biodrivstoff, som biodiesel og bioetanol) for å produsere elektrisitet, varme eller kjøling til eget forbruk, må det unngå dobbeltregning. Foretaket medregner derfor **kun energiinnholdet i kjøpt brensel som brenselforbruk**, men medregner eller rapporterer ikke forbruket av elektrisitet og varme produsert fra dette brenselet en ytterligere gang.
- Foretaket skal ikke motregne sitt energiforbruk mot egen energiproduksjon, selv om energi som produseres på stedet selges til og brukes av en tredjepart.
- Ved beregning av energiforbruk skal foretaket **kun ta med brensel som brukes til energiformål**. For eksempel skal bensin som skal brukes til egne maskiner medregnes, mens bensin som kjøpes inn for videresalg ikke skal tas med.

Klimagassutslipp

Datapunkt: 30

Under datapunkt 30 **skal** foretaket opplyse om brutto klimagassutslipp i tonn CO₂-ekvivalenter for Scope 1 og lokasjonsbasert Scope 2. Foretaket **kan** om ønskelig velge å opplyse om sine markedsbaserte Scope 2-utslipp (i tillegg til obligatorisk lokasjonsbasert), samt sine Scope 3-utslipp. For mange selskaper utgjør Scope 3 de største utslippene og vil derfor være relevant å inkludere selv om opplysningskravet er frivillig. Les mer om dette under [«Scope 3-rapportering»](#).

Følgende tabell **kan** benyttes ved rapportering:

	Tonn CO ₂ ekvivalenter
Scope 1	
Scope 2 (lokasjonsbasert)	
Scope 2 (markedsbasert) - valgfri	
Totale scope 1 og 2 utslipp (lokasjonsbasert)	
Totale scope 1 og 2 utslipp (markedsbasert) - valgfri	

Valg av rapporteringsgrense

Foretak som rapporterer klimagassutslipp, må først definere rapporteringsgrensene som er hensiktsmessig for å gi et mest mulig korrekt bilde av foretakets utslipp. GHG-protokollen skiller mellom egenkapitaltilnærmingen og kontrolltilnærmingen. I henhold til VSME standarden skal foretaket velge den tilnærmingen som best reflekterer foretakets omstendigheter.

Egenkapitaltilnærmingen: Organisasjonen rapporterer utslipp basert på sin eierandel i foretaket, uavhengig av økonomisk eller operasjonell kontroll.

Kontrolltilnærmingen: Organisasjonen rapporterer utslipp fra virksomhet hvor de enten har økonomisk eller operasjonell kontroll.

- **Økonomisk kontroll:** foretaket har mulighet til å styre foretakets finansielle og operasjonelle policyer med sikte på å oppnå økonomiske fordeler fra foretaket.
- **Operasjonell kontroll:** foretaket eller et av dets datterforetak har full myndighet til å innføre og gjennomføre sine operasjonelle policyer i foretaket.

EKSEMPEL PÅ RAPPORTERINGSGRENSER

EKSEMPEL AS eier tre driftsenheter:

- Enhet A (1000 tonn CO₂e): 90 % eid og kontrollert av EKSEMPEL AS
- Enhet B (800 tonn CO₂e): 40 % eid, men EKSEMPEL AS har kun operasjonell kontroll (driftsansvar)
- Enhet C (600 tonn CO₂e): 30 % eid av EKSEMPEL AS, men har hverken økonomisk eller operasjonell kontroll

Økonomisk kontroll

EKSEMPEL AS har økonomisk kontroll over enhet A og rapporterer hele utslippet på 1000 tonn, selv om de kun eier 90 % (konsoliderer 100%). Prinsippet for konsolidering av klimagassutslipp følger regnskapspraksis for finansiell rapportering. EKSEMPEL AS vil ikke rapportere Scope 1,2 og 3 utslipp fra enhet B og enhet C da de ikke konsolideres i regnskapet. Enhet B og C skal imidlertid inkluderes under Scope 3 kategori 15 (utslipp fra investeringer) dersom vesentlig.

Operasjonell kontroll

EKSEMPEL AS har operasjonell kontroll over enhet A og enhet B og skal rapportere 1800 tonn (Scope 1,2 og 3 for enhet A og B) uavhengig av eierandel. Enhet C må vurderes om vesentlig for inkludering i Scope 3 kategori 15 (utslipp fra investeringer).

Egenkapitaltilnærmingen

EKSEMPEL AS rapporterer sin andel av utslippene fra de ulike enhetene på henholdsvis 90 %, 40 % og 30 % av enhetenes utslipp. Dette gir et totalt rapportert utslipp på 1400 tonn.

Oppsummering av eksempel

Tilnærming	Andel av Enhet A	Andel av Enhet B	Andel av Enhet C	Total rapportert utslipp (tonn)
Finansiell kontroll	100 %	0 %	0 %	1000
Operasjonell kontroll	100 %	100 %	0 %	1800
Eierandel (Equity Share)	90 %	40 %	30 %	1400

Eksemplet viser hvordan valg av rapporteringsgrenser får betydning for rapporterte klimagassutslipp, og hva som blir mest korrekt vil variere avhengig av bransje, selskap og organisasjonsstruktur. Den mest vanlige tilnærmingen til klimagassrapportering er operasjonell kontroll, og ofte vil dette også sammenfalle med økonomisk kontroll. Egenkapitaltilnærmingen er den minst brukte metoden, men kan være relevant for foretak med eierandeler i flere foretak når de ikke har operasjonell eller økonomisk kontroll. Se [GHG-protokollen](#) for mer informasjon om rapporteringsgrenser.

Valg av tilnærming og tydelig definerte rapporteringsgrenser er viktig for et godt klimaregnskap, og for å ivareta GHG-protokollens prinsipper om relevans, fullstendighet, konsistens, åpenhet og nøyaktighet. Disse prinsippene er nærmere forklart i både VSME-standard og i GHG-protokollen.

Scope 3-rapportering

I henhold til [GHG-protokollen](#) deles scope 3-utslipp inn i 15 kategorier, fordelt på oppstrøms- og nedstrømsaktiviteter. Rapportering av Scope 3-utslipp er frivillig etter

VSME, men vil for mange foretak være relevant å inkludere fordi utslipp i verdikjeden ofte utgjør en vesentlig del av foretakets totale klimagassutslipp.

Dersom foretaket velger å rapportere scope 3-utslipp, bør rapporteringen omfatte de vesentlige scope 3-kategoriene. GHG-protokollen angir flere kriterier som kan benyttes for å vurdere vesentlighet, blant annet størrelsen på utslippene og forventninger fra interessenter. En praktisk tommelfingerregel er at de vesentlige Scope 3-kategoriene samlet bør dekke om lag 90 % av foretakets totale Scope 3-utslipp.

Dette innebærer at foretaket bør gjennomføre en innledende screening av de 15 scope 3-kategoriene for å identifisere hvilke aktiviteter i verdikjeden som bidrar til vesentlige utslipp, og som derfor bør inkluderes i rapporteringen.

Følgende tabell **kan** legges til ved rapportering av scope 3 (som en del av tabellen med scope 1 og 2):

1. Innkjøpte varer og tjenester	
2. Kapitalvarer	
3. Drivstoff- og energirelaterte aktiviteter (ikke inkludert i scope 1 eller 2)	
4. Oppstrøms transport og distribusjon	
5. Avfall generert i drift	
6. Forretningsreiser	
7. Ansattes pendling	
8. Oppstrøms leasede eiendeler	
9. Nedstrøms transport og distribusjon	
10. Bearbeiding av solgte produkter	
11. Bruk av solgte produkter	
12. Sluttbehandling av solgte produkter	
13. Nedstrøms leasede eiendeler	
14. Franchiser	
15. Investeringer	
Totale scope 3 utslipp	
Totale scope 1, scope 2 og scope 3 utslipp (lokasjonsbasert metode)	
Totale scope 1, scope 2 og scope 3 utslipp (markedsbasert metode)	

Datagrunnlag

Det finnes ulike metoder for beregning av klimagassutslipp som kan benyttes avhengig av hvilket datagrunnlag tilgjengelig. Dette inkluderer blant annet direkte målinger, aktivitetsdata (f.eks. faktisk brukt liter drivstoff) som kan multipliseres med utslippsfaktoren for det aktuelle drivstoffet, til grovere estimat som baserer seg

foretakets regnskapstall og forbruk (spend) i kombinasjon med generelle utslippsfaktorer for ulike varegrupper og bransjer.

GHG-protokollen inneholder veiledning som kan følges for å beregne klimagassutslipp. Det er også utviklet en rekke hjelpemidler og støtteverktøy som kan brukes i forbindelse med klimaregnskap (se [Relevante lenker](#)).

Redegjørelse for metode

VSME-standardens veiledning viser til GHG-protokollens etablerte rapporteringsprinsipper, hvor åpenhet er ett av dem. Dette innebærer at foretaket bør opplyse om de viktigste forutsetningene, kildene og metodiske valgene som ligger til grunn for beregningen av klimagassutslipp.

I praksis betyr dette at rapporteringen bør inneholde tilstrekkelig informasjon til at brukeren kan forstå hvordan utslippene er beregnet og etterprøve opplysningene. Relevante metodeopplysninger kan blant annet være hvilke rapporteringsgrenser som er lagt til grunn, hvilken konsolideringstilnærming som er benyttet, hvilken type data beregningene bygger på, for eksempel aktivitetsdata eller kostnadsdata, og hvilke utslippsfaktorer som er brukt.

Klimagassintensitet

Datapunkt 31:

Klimagassintensitet regnes ved å dele (dividere) brutto klimagassutslipp (som opplyst under B3 datapunkt 30) på salgsinntekter (som opplyst under B1 datapunkt 24 e. iv). Brutto klimagassutslipp vil i utgangspunktet være summen av scope 1 og lokasjonsbasert scope 2, men vil også inkludere scope 3 dersom dette rapporteres.

Relevante lenker

GHG-protokollens ulike standarder og veiledninger:

- [GHG Protocol Corporate Accounting and Reporting Standard \(revised, 2004\)](#)
- [GHG Protocol Scope 2 Guidance \(An amendment to the GHG Protocol Corporate Standard, 2015\)](#)
- [Corporate Value Chain \(Scope 3\) Accounting and Reporting Standard \(2011\)](#)
- [Technical Guidance for Calculating Scope 3 Emissions](#)
- [Product Standard \(2011\)](#)
- [Agriculture Guidance \(2014\)](#)
- [Land use, land-use change, and forestry Guidance for GHG project accounting \(2006\)](#)

Andre veiledere og støtteverktøy:

- [Miljødirektoratets veileder: Bærekraftsrapportering for næringslivet - miljodirektoratet.no](https://miljodirektoratet.no)
- <https://www.fjernkontrollen.no/>
Fjernkontrollen kan brukes som kilde til opplysninger om levert fjernvarme og energisammensetning. Kontroller utslippsfaktorer og beregningsmetoder mot kravene i GHG-protokollen før de brukes i klimagassregnskapet.
- <https://knowledgehub.efrag.org/eng> viser til ulike GHG kalkulatorer under VSME & VSME Ecosystem: «Access the GHG calculators identified by EFRAG»

Lenker til anerkjente utslippsfaktorer:

Bruk norske utslippsfaktorer når de dekker den aktuelle aktiviteten og datakvaliteten er tilstrekkelig. Bruk utenlandske eller internasjonale faktorer når relevante norske faktorer ikke finnes.

- [Utslippsfaktorer i klimagassregnskap for Norge - miljodirektoratet.no](https://miljodirektoratet.no)
- [DFØ](#)
- [DEFRA \(Britiske faktorer\)](#)
- [NVE \(Scope 2, Norge\)](#)
- [AIB \(Scope 2, EU\)](#)
- [IEA \(betalt, Scope 2, Globalt\)](#)
- [EcoInvent \(betalt, LCA faktorer\)](#)
- [Exiobase \(betalt, spendbasert\)](#)

B4 – Forurensning av luft, vann og jord		
Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
32	Dersom foretaket allerede er pålagt ved lov eller annet nasjonalt regelverk å rapportere sine utslipp av forurensende stoffer til vedkommende myndigheter, eller dersom det frivillig rapporterer om disse i henhold til et miljøstyringssystem, skal det oppgi hvilke forurensende stoffer det slipper ut i luft, vann og jord i egen virksomhet, med mengdeangivelse for hvert forurensende stoff. Hvis disse opplysningene allerede er tilgjengelige for allmennheten kan foretaket alternativt henvise til dokumentet der disse rapporteres, for eksempel ved å oppgi den relevante URL-lenken eller legge inn en hyperlenke.	Obligatorisk dersom relevant

Formålet er å gi opplysninger om foretakets forurensningspåvirkning. Opplysningskravet skal kun rapporteres på **dersom** foretaket allerede rapporterer dette etter lov eller i henhold til et miljøstyringssystem som for eksempel EMAS eller ISO 14001-sertifisering.

Foretaket kan likevel benytte muligheten til å legge til mer informasjon i eget felt for å oppgi opplysninger ut over det som kreves av standarden der det oppleves relevant

Veiledning:

Dersom foretaket allerede er pålagt ved lov eller andre nasjonale forskrifter å rapportere til myndighetene om sine utslipp av forurensende stoffer, eller hvis det frivillig rapporterer om dem i henhold til et miljøstyringssystem, skal det oppgi de forurensende stoffene det slipper ut til luft, vann og jord i sin egen virksomhet, med den respektive mengden for hvert forurensende stoff.

Hvis denne informasjonen allerede er offentlig tilgjengelig, kan foretaket alternativt henvise til dokumentet der det er rapportert, for eksempel ved å oppgi relevant URL-lenke eller ved å legge inn en hyperkobling.

Kravet forventes å gjelde foretak som er omfattet av direktivet om utslipp fra industri og husdyrhold, i norsk lov industriutslippsdirektivet (IED / IED 2.0). IED er gjennomført i norsk rett gjennom forurensningsloven, forurensningsforskriften og avfallsforskriften. For bransjene omfattet av direktivet, skal forurensningsmyndigheten stille krav i tillatelsen til forurensning etter [forurensningsloven §11](#).

Tilsvarende kan foretak være underlagt krav knyttet til håndtering og rapportering av kjemikalier etter REACH-regelverket (forordning (EF) nr. 1907/2006), som i Norge er gjennomført gjennom [REACH-forskriften](#). For eksempel kan foretak måtte rapportere bruk og utslipp av særlig farlige stoffer (SVHC) eller dokumentere kjemikalieinnhold i produkter. Slik informasjon kan også benyttes som grunnlag for rapporteringen av forurensende stoffer, der det er relevant.

Følgende tabell **kan** benyttes ved rapportering:

Forurensende stoff	Utslipp (kg)	Utslipp til (luft, vann og jord)
Type forurensende stoff 1		
Type forurensende stoff 2		
Type forurensende stoff 3		
...		

EKSEMPLER PÅ BRANSJER SOM ANSES RELEVANTE

- Avløpsrenseanlegg
- Deponier
- Landbasert industri
- Petroleumsvirksomhet til havs

Foretaket kan som nevnt benytte muligheten til å legge til mer informasjon. For eksempel **arbeid med å erstatte helse- og miljøfarlige stoffer**. Her kan det være relevant å oppgi informasjon om kjemikalierisiko. Foretaket kan her beskrive evt pågående arbeid med å erstatte helse- og miljøfarlige stoffer. Det kan være relevant å beskrive og dermed også skille på:

- utslipp av et stoff, bruk av stoffet i en prosess, innhold av stoffet i et produkt, risikoen knyttet til stoffet og tiltak for å fase stoffet ut.

Se også Miljødirektoratets [veileder: Erstatte farlige kjemikalier \(substitusjon\) - miljødirektoratet.no](#)

Relevante lenker

- [Forurensningsloven](#)
- [Liste over norske virksomheter med utslippstillatelser](#)
- [Miljødirektoratet: Om kjemikalier regelverket Reach](#)

B5 – Biologisk mangfold

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
33	Foretaket skal oppgi antall og areal (i hektar) av steder som det eier, har leid eller forvalter i eller i nærheten av et område med sårbart biologisk mangfold.	Obligatorisk dersom relevant
34	Foretaket kan oppgi indikatorer knyttet til arealbruk: (a) samlet arealbruk (i hektar), (b) samlet ugjennomtrengelig område, (c) samlet område som tar hensyn til natur på produksjonsstedet, og (d) samlet område som tar hensyn til natur utenfor produksjonsstedet.	Frivillig

Formålet er å redegjøre for foretakets naturpåvirkning gjennom opplysninger om foretakets arealbruk. Dette inkluderer både obligatoriske opplysningskrav knyttet til arealbruk i områder med sårbart biologisk mangfold (dersom dette gjelder foretaket), og frivillige opplysningskrav knyttet til generelle indikatorer rundt foretakets arealbruk.

Definisjoner

Sted (site): Et sted er en fysisk lokasjon der foretaket utøver sin virksomhet, og hvor påvirkninger sannsynligvis vil kunne oppstå. Eksempler omfatter fabrikker, gårdsbruk, gruver, kontorer eller tjenestесentre, samt infrastruktur eller andre anlegg. Et sted kan også være delt med andre foretak (for eksempel kan foretaket dele kontorlokaler med andre foretak).

Sårbart biologisk mangfold: Se til [Steder i eller nærheten av områder med sårbart biologisk mangfold](#).

«**I nærheten av**» ...: Veiledning fra EFRAG definerer begrepet som «Et område som (delvis) overlapper eller grenser til et område med sårbart biologisk mangfold.» I henhold til Miljødirektoratets veiledning, kan et påvirkningsområde være større enn den geografiske definisjonen. Eksempler er støy og lys som påvirker arter utenfor lokaliteten, endret vannføring eller vannkvalitet nedstrøms, inngrep i trekkruiter og økologiske forbindelser og også luftforurensning eller støv som spres utenfor stedet. Miljødirektoratets veiledning går utover definisjonen i standarden, men kan være et nyttig supplement. [Se Veileder M-1941 hos Miljødirektoratet](#)

Arealbruk/arealbruksendring: Menneskers bruk av et bestemt område til et bestemt formål (for eksempel bolig-, landbruks-, rekreasjons-, industriområde osv.). Påvirket av arealdekke (gress, asfalt, trær, barmark, vann osv.). Med arealbruksendring menes en endring i hvordan arealer brukes eller forvaltes av mennesker, noe som kan føre til en endring i arealdekke.

Ugjennomtrengelig område: Med ugjennomtrengelig område menes et område der opprinnelig jordsmonn er tildekket (for eksempel veier), hvilket gjør området ugjennomtrengelig. Denne ugjennomtrengeligheten kan innebære miljøpåvirkning.

Områder som tar hensyn til natur: Et område som primært bevarer eller gjenoppbygger naturen. Dette kan befinne seg på organisasjonens sted og kan omfatte tak, fasader, vannavløpssystemer eller andre elementer som er utformet for å fremme biologisk mangfold. Områder som tar hensyn til natur, kan også ligge utenfor organisasjonens sted dersom disse eies eller (med)forvaltes av organisasjonen og primært tjener til å fremme biologisk mangfold.

Steder i eller nærheten av områder med sårbart biologisk mangfold

Datapunkt: 33

Dette opplysningskravet forutsetter at foretaket gjør en vurdering av dette med utgangspunkt i **steder** som berører de aktuelle **sårbare områdene**.

For å avgjøre dette, kan ulike verktøy og veiledninger benyttes. VSME standarden henviser blant annet til [Natura 2000](#), [UNESCOs verdensarvsteder](#) og [viktige områder med biologisk mangfold \("KBAer"\)](#). Disse er best egnet å bruke dersom man har virksomhet utenfor Norge.

For foretak med steder i Norge, finnes det flere interaktive kart og verktøy som er mer aktuelle å bruke for å identifisere områder med sårbart biologisk mangfold nasjonalt, inkludert:

- [Naturbasekart \(ulike kartlag, herunder naturvernområder, truede arter mm.\)](#)
 - Viser oversikt over blant annet verneområder, ulike naturtyper, arter og biologisk mangfold. Her bør spesielt steder i eller i nærheten av vernet område etter naturmangfoldloven vurderes.
- [Emerald Network - General Viewer](#)
 - Europeisk nettverk av områder med høy biodiversitetsverdi. Denne siden likner på Natura 2000 (EU), men inkluderer flere land i Europa.
- [Særlig verdifulle og sårbare områder \(SVO\)](#)
 - Kartlag som viser havområder klassifisert som særlig verdifulle.
- [Norsk rødliste for naturtyper 2025 | Artsdatabanken](#)
 - Oversikt over truede naturtyper i Norge. Kan brukes som supplement til andre kartlag (for eksempel Miljødirektoratets oversikt over ulike naturtyper).

I praksis kan foretaket kartlegge sine lokasjoner i én eller to relevante kartløsninger, for eksempel Miljødirektoratets kartportal, for å vurdere om de ligger i eller nær sårbare områder. Det er ikke nødvendig å bruke alle tilgjengelige verktøy, så lenge utvalget gir et tilstrekkelig grunnlag for vurderingen. Det anbefales å oppgi hvilke områder som er kartlagt, og hvilke kart- og datakilder som er benyttet.

Tabellen nedenfor viser hvordan opplysningskravet **kan** presenteres.

Beliggenhet	Areal (hektar)	Område med sårbart biologisk mangfold	Spesifikasjon (lokalisert i/i nærheten av områder med sårbart biologisk mangfold)
Land – Stedsnavn 1			
Land – Stedsnavn 2			
Land – Stedsnavn 3			
...			

Indikatorer knyttet til arealbruk

Datapunkt): 34

Samlet **ugjennomtrengelig område** er områder der opprinnelig jordsmonn er tildekket (se definisjon). Dette kan typisk være områder dekket av bygninger, veier, parkeringsplasser, betongdekke etc.

Områder som **tar hensyn til natur** kan være på foretakets arealer, eksempelvis grønne tak på næringsbygg eller utenfor foretakets arealer dersom foretaket eier eller (med) forvalter området.

Tabellen nedenfor viser hvordan opplysningskravet **kan** presenteres.

Type arealbruk	Areal (hektar eller m2)		
	Foregående år	Rapporteringsår	% endring
Samlet ugjennomtrengelig område			
Samlet område som tar hensyn til natur på stedet			
Samlet område som tar hensyn til natur utenfor stedet			
Samlet arealbruk			

B6 – Vann

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
35	Foretaket skal oppgi sitt samlede vannuttak, dvs. hvor mye vann som tas ut innenfor organisasjonens (eller anleggets) grenser,	Obligatorisk
35 (fortsettelse)	og i tillegg skal foretaket separat opplyse om hvor mye vann som tas ut på steder som ligger i områder med høy vannbelastning.	Obligatorisk dersom relevant
36	Dersom foretaket har produksjonsprosesser med betydelig vannforbruk (f.eks. termiske energiprosesser som tørking eller kraftproduksjon, vareproduksjon, landbruksvanning osv.), skal det oppgi sitt vannforbruk beregnet som differansen mellom vannuttak og vannutslipp fra produksjonsprosessene.	Obligatorisk dersom relevant

Rapportering på B6 Vann gir informasjon om foretakets avhengighet av vann, og om uttak eller forbruk av vann skjer i områder med høy vannbelastning. Dette gjør det mulig for brukere av rapporten å vurdere miljøpåvirkningen og risikoen knyttet til tilgang på vann.

Vannuttak

Datapunkt 35:

Det er viktig å være oppmerksom på at datapunktet er todelt: Alle foretak må oppgi total mengde vannuttak (i m³ eller liter). I tillegg må foretak som ligger i områder med høy vannbelastning også oppgi hvor mye vann som tas ut på disse stedene.

Følgende tabell **kan** benyttes ved rapportering:

Sted	Vannuttak F.eks. m ³	Vannforbruk F.eks. m ³ (dersom det er relevant)
Alle steder		
Steder i områder med vannbelastning		

Definisjoner

Vannuttak viser til den samlede mengden vann som foretaket tar inn til egen virksomhet i løpet av rapporteringsperioden. Det omfatter alt vann som tilføres foretaket, uavhengig av kilde og uavhengig av hvordan vannet brukes.

Vannuttak kan for eksempel være:

- vann levert fra offentlig vannforsyning,
- vann hentet fra egen brønn,
- vann tatt fra elv eller innsjø,
- eventuelt oppsamlet regnvann som benyttes i virksomheten.

Standarden angir ikke eksplisitt hvilket kontrollbegrep som skal legges til grunn ved avgrensningen av «**organisasjonens (eller anleggets) grenser**». Denne rapporteringsgrensen avgjør hvilke anlegg, lokasjoner og aktiviteter som skal inkluderes når foretaket beregner og rapporterer samlet vannuttak. Det kan være hensiktsmessig å benytte samme rapporteringsgrense som er lagt til grunn under [klimagassutslipp i B3](#).

Kilder og metoder til å innhente data om vannuttak

Datafangst for vannuttak vil som oftest være basert på estimert vannforbruk. Dette kan gjøres på ulike måter, avhengig av foretakets tilgang på data. Nedenfor beskrives tre vanlige metoder for små og mellomstore norske foretak:

1. Direkte vannmåling (egen vannmåler)

Denne metoden er hensiktsmessig når foretaket har egen vannmåler eller mottar vann- og avløpsfaktura som viser foretakets faktiske vannuttak for en lokasjon. Dette er typisk for foretak som eier eller fullt ut disponerer egne kontorbygg, produksjonsanlegg, lager eller andre anlegg.

I norsk sammenheng kan vannuttaksdata normalt hentes fra:

- kommunale vann- og avløpsfakturaer, der årlig vannforbruk er oppgitt i kubikkmeter (m³),
- kommunale kundeportaler for næringsabonnenter, eller
- intern måleravlesning, for eksempel via SD anlegg, driftslogger eller FDV dokumentasjon.

2. Direkte vannmåling på bygningsnivå - rapportering for deler av bygget

Dette scenariet gjelder når bygget har én felles vannmåler, men foretaket kun disponerer deler av bygget, for eksempel ved kontorfellesskap eller leie av lokaler i et næringsbygg. Foretaket har da ikke egne måledata, men byggets samlede vannuttak er tilgjengelig via gårdeier, sameie eller driftsselskap.

Fremgangsmåten innebærer normalt at foretaket:

- innhenter byggets totale årlige vannuttak fra utleier, sameie eller felles vann- og avløpsfakturaer
- fastsetter totalt antall ansatte som benytter bygget,
- fastsetter antall arbeidsdager per år (ofte basert på nasjonale gjennomsnitt), og
- beregner vannuttak per ansatt per dag, som deretter multipliseres med foretakets antall ansatte og faktiske arbeidsdager.

3. Estimert vannuttak (ingen direkte måledata)

I tilfeller der foretaket driver virksomhet i kontorfellesskap eller delte lokaler og hverken har tilgang til egen vannmåler eller byggets vann- og avløpsregning, kan vannuttaket estimeres.

EFRAGs VSME veiledning punkt 147 (side 31 i norsk oversettelse av VSME) viser til en tilnærming hvor man beregner vannuttak basert på *strømningshastighet* for armaturer kombinert med antall bruk og antall ansatte. Beregningen gjennomføres separat for relevante armaturer og summeres til et samlet vannuttak.

Strømningshastighet viser hvor mye vann som brukes per tidsenhet, vanligvis uttrykt i liter per minutt (L/min), eller liter per bruk (for eksempel per toalettspyling).

Denne informasjonen estimeres ved bruk av:

- **Prosjektdokumentasjon eller tekniske spesifikasjoner:**

I mange bygg, særlig nyere næringsbygg, finnes det teknisk dokumentasjon knyttet til prosjektering og installasjon av vannsystemer. Dette kan for eksempel være VVS-tegninger og prosjekteringsunderlag utarbeidet ved oppføring eller rehabilitering

av bygget, eller FDV-dokumentasjon (forvaltning, drift og vedlikehold). Slike dokumenter inneholder ofte opplysninger om:

- type armatur som er installert,
- nominell strømningshastighet (liter per minutt),
- eller vannmengde per bruk, for eksempel per toalettspyling.

- **Armaturets merking eller produktdatablad:**

Dersom prosjektdokumentasjon eller FDV-materiale ikke er tilgjengelig eller er ufullstendig, kan foretaket hente nødvendige inputdata direkte fra armaturene som er installert i lokalene. I praksis kan dette innebære:

- fysisk gjennomgang av sanitærutstyr i foretakets lokaler
- avlesning av merking på armaturer, der strømningshastighet eller vannmengde ofte er oppgitt
- identifisering av produsent og modellnummer, som deretter kan brukes til å finne produsentens produktdatablad eller tekniske spesifikasjoner tilgjengelig på leverandørens nettsider

VSME veiledningen henviser også til en teknisk veiledning «[Water Use In Your Business](#)», utarbeidet av South Staffordshire Water Plc, et britisk vann-selskap. Denne inneholder også en svært forenklet metode for å beregne vannuttak i kontorbaserte foretak. Veiledningen oppgir et gjennomsnittlig vannforbruk for kontorbygg på *50 liter per ansatt* per arbeidsdag. Estimert årlig vannuttak kan derfor beregnes som:

Antall ansatte × antall arbeidsdager × 50 liter

Vær oppmerksom på at dette er en *svært forenklet estimeringsmetode*. Den tar ikke nødvendigvis hensyn til variasjoner i faktisk bruk, bygningsstørrelse, kantinefasiliteter, dusjer, renhold eller andre forhold som kan påvirke vannforbruket. Der foretaket har mulighet til å estimere på øvrige måter, bør dette derfor benyttes fremfor dette britiske standardestimatet.

4. Hybrid tilnærming

Vannuttak kan også estimeres ved bruk av en hybrid tilnærming. Dette innebærer at faktiske måledata benyttes der de er tilgjengelige, mens vannuttak for øvrige anlegg estimeres basert på gjennomsnitt eller forholdstall fra sammenlignbare anlegg i virksomheten. En slik tilnærming kan gi mer presise og virksomhetsnære estimater enn bruk av generelle, eksterne gjennomsnittsdata alene.

Redegjørelse for metode:

Uavhengig av valgt estimeringsmetode er det hensiktsmessig å redegjøre kort for hvordan vannuttaket er beregnet, herunder hvilke datakilder, forutsetninger og

eventuelle forenklinger som er lagt til grunn. En slik metodeforklaring sikrer at opplysningene er relevante, pålitelige, sammenlignbare, forståelige og etterprøvbare.

Hvordan fastslå om foretaket driver virksomhet i et område med høy vannbelastning?

Med **høy vannbelastning** menes situasjoner der samlet etterspørsel etter ferskvann er høy i forhold til tilgjengelige fornybare vannressurser i et gitt område (typisk et elvebasseng eller delbasseng). Dette innebærer at:

- det tas ut eller forbrukes en stor andel av det vannet som naturlig fornyes gjennom nedbør og avrenning, og
- området kan være mer sårbart for vannmangel, særlig i tørre perioder eller ved økt belastning fra befolkning, industri eller landbruk

VSME-standard (veiledningens punkt 156-158) viser til etablerte indikatorer for å identifisere områder med høy vannbelastning. Internasjonalt brukes blant annet [WRI Aqueduct Water Risk Atlas](#), der områder med en referanseverdi for vannbelastning over 40 % anses å ha høy vannbelastning. Tilsvarende benytter Det europeiske miljøbyrået (EEA) [Water Exploitation Index Plus \(WEI+\)](#), der verdier på 40 % eller mer i alminnelighet indikerer høy vannbelastning.

Norge har generelt rikelige fornybare vannressurser, og de fleste områder vil derfor ikke være områder med høy vannbelastning i disse internasjonale verktøyene. Likevel kan lokale forhold variere, og enkelte regioner kan ha press på vannforsyningen - for eksempel ved sesongvariasjoner, tett bebyggelse eller spesifikke industrielle aktiviteter.

Dersom ytterligere avklaring er nødvendig, kan foretaket rådføre seg med kommunen, lokale vannverk, vannregionmyndigheter eller NVE, som ofte har mer detaljert lokalkunnskap og oppdaterte data.

Vannforbruk

Datapunkt: 36

Definisjoner

Vannforbruk er den delen av vannuttaket som ikke slippes ut igjen til vannmiljøet (elv, innsjø, grunnvann eller sjø) eller overføres til tredjepart (for eksempel et annet selskap eller anlegg, kommunalt vann- eller avløpsselskap etc.). Dette omfatter blant annet:

- Vann som fordampes i produksjonsprosesser (for eksempel ved tørking, kjøling eller kraftproduksjon)
- Vann som inngår i ferdige produkter, som i mat- og drikkevareproduksjon
- Vann brukt til vanning, der vannet bindes i jord, planter eller fordampes

- Andre prosesser der vann tapes eller ikke kan spores tilbake til et definert vannutslipp

Hvilke foretak og sektorer omfattes av kravet?

Opplysningskravet retter seg mot foretak som har **produksjonsprosesser med betydelig vannforbruk**. Dette vil typisk omfatte, men er ikke begrenset til, følgende sektorer og aktiviteter:

- **Mat- og drikkeproduksjon**
 - Produksjon der vann inngår i selve produktet, for eksempel drikkevareproduksjon
 - Rengjøring, skylling, kjøling eller andre vannintensive prosesser i produksjonen
- **Annen industriell vareproduksjon**
 - Prosesser der vann brukes som innsatsfaktor i produksjonen
 - Prosesser med høy varmebruk, som tørking, kjøling eller damping
- **Energi- og kraftproduksjon**
 - Termiske energiprosesser der vann fordampes eller tapes, for eksempel i kjøle- og dampkretsløp
- **Gruvedrift og mineralutvinning**
 - Vann brukt i uttak, bearbeiding, vasking eller separasjon av mineraler
 - Prosesser der vann bindes i avgangsmasser, fordampes eller på annen måte ikke returneres til samme vannkilde
- **Landbruk og akvakultur**
 - Vanning av jordbruksarealer
 - Vann brukt til husdyrhold eller produksjonsanlegg der vann ikke returneres til samme vannkilde
- **Bygg, eiendom og anlegg**
 - Vanning av grøntområder eller selskapsanlegg
 - Midlertidige produksjonsprosesser med vannforbruk (for eksempel støvbinding, betongarbeid)
- **Andre foretak**
 - Foretak med prosesser der vann forbrukes som innsatsfaktor og ikke slippes tilbake i vannmiljøet i vesentlig grad

B7 – Ressursbruk, sirkulær økonomi og avfallshåndtering

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
37	Foretaket skal oppgi hvorvidt det anvender prinsippene for en sirkulær økonomi,	Obligatorisk

37 (fortsettelse)	og i så fall hvordan det anvender disse prinsippene.	Obligatorisk dersom relevant
38	Foretaket skal oppgi: (a) samlet årlig generert avfall oppdelt etter type (ikke-farlig og farlig), (b) samlet årlig avfallsmengde som går til materialgjenvinning eller ombruk, og	Obligatorisk
38 (fortsettelse)	(c) dersom foretaket driver virksomhet i en sektor som bruker betydelige materialstrømmer (f.eks. produksjon, bygg og anlegg, emballasje mv.), årlig massestrøm av relevante benyttede materialer.	Obligatorisk dersom relevant

Formålet med opplysningskravet er å gi informasjon om hvordan foretaket bruker ressurser, håndterer avfall og jobber for å redusere miljøpåvirkning og øke ressurs-effektiviteten.

Definisjoner

Prinsippene for en sirkulær økonomi:

De europeiske prinsippene for en sirkulær økonomi er anvendelighet, ombruksmuligheter, reparasjonsmuligheter, demontering, refabrikasjon eller renovering, materialgjenvinning, resirkulering gjennom den biologiske syklusen og annen potensiell optimalisering av bruken av produktet eller materialet.

Avfall:

Med avfall menes løseobjekter eller stoffer som etter forurensningsloven § 27 skal regnes som avfall. Avfall er etter loven løseobjekter eller stoffer som noen har kassert, har til hensikt å kassere eller er forpliktet til å kassere (Kilde: [Miljødirektoratet](#)).

Farlig avfall:

Avfall som utviser en eller flere av de farlige egenskapene som er oppført i vedlegg III til europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/98/EF om avfall. I Norge er det [Avfallsforskriften § 11-2](#) definerer om avfall er farlig avfall.

Radioaktivt avfall:

Ethvert radioaktivt materiale i gassform, flytende form eller fast form som ikke er planlagt brukt videre, i henhold til artikkel 3(7) i rådsdirektiv 2011/70/Euratom17.

Materialgjenvinning:

All gjenvinning der avfallsmaterialer blir bearbeidet på nytt til produkter, materialer eller stoffer til enten det opprinnelige formålet eller til andre formål. Dette omfatter bearbeiding på nytt av organisk materiale, men omfatter ikke energiutnyttning og ny bearbeiding til materialer som skal benyttes som brensel eller til utfylling.

Husholdningslignende avfall:

Med husholdningslignende avfall menes avfall som ligner på avfall fra private husholdninger. Husholdningslignende matavfall kan for eksempel være måltidsrester, skall og matvarer som har blitt dårlige og må kasseres, mens husholdningslignende

plastavfall kan være plastemballasje, engangsprodukter i plast og EPS (isopor). Avfallet kan oppstå ved at ansatte, kunder eller andre brukere kaster for eksempel matrester eller plastavfall i en kantine/pauserom, serveringssted eller andre steder i virksomheten (Kilde: [Miljødirektoratet](#)).

Anvendelse av prinsippene for en sirkulær økonomi

Datapunkt: 37

Alle foretak må oppgi hvorvidt det anvender prinsippene for en sirkulær økonomi. Det er derimot kun de som anvender disse som må gi en beskrivelse av hvordan. Ved rapportering bør opplysningene sammenfalle med opplysningene gitt i [B2 – Rutiner, policyer og fremtidsinitiativer for omstilling til en mer bærekraftig økonomi](#).

Se også til [Miljødirektoratets sider om sirkulær økonomi](#) for mer informasjon om hva sirkulær økonomi betyr og innebærer.

Indikatorer på avfall

Datapunkt: 38 a) og b)

Foretak genererer ulike typer avfall. Som hovedregel kan vi kategorisere avfall som ikke-farlig avfall og farlig avfall. Det følger egne restriksjoner for avfall som defineres som farlig avfall.

EKSEMPLER PÅ AVFALL	
Eksempler på ikke-farlig avfall er:	
•	Restavfall
•	Matavfall
•	Plastemballasje
•	Papir
Eksempler på farlig avfall:	
•	Impregnert trevirke
•	Oljetyper
•	Maling, lakk og lim

Følgende tabell kan benyttes ved rapportering:

	Generert avfall (f.eks. tonn, kg, m ³)			
	Samlet generert avfall	Mengde til materialgjenvinning/ombruk	Mengde til forbrenning*	Mengde til deponering
Ikke-farlig avfall				
Avfallstype 1				
Avfallstype 2				
...				
Farlig avfall				
Avfallstype 1				
Avfallstype 2				
...				

*Kolonnen er lagt til av arbeidsgruppen og fremgår ikke av VSME-standard. Det anses som svært hensiktsmessig å inkludere andelen som sendes til forbrenning, ettersom dette i praksis ofte utgjør en betydelig del av avfallsbehandlingen.

Unntak for selskap som kun genererer husholdningslignende avfall

Merk at dersom foretaket kun genererer husholdningslignende avfall (se [Definisjoner](#)), er det tilstrekkelig å opplyse om dette, jf. VSME-veiledningens punkt 160. Dette kan for eksempel være aktuelt for kontorforetak, serveringssteder og andre foretak der avfallet i hovedsak tilsvare avfall fra private husholdninger.

Hvor finner jeg data?

Du kan finne informasjon om mengden avfall som er utsortert, fra avfallsselskapet virksomheten har avtale med eller behandlingsanlegget som håndterer avfallet fra din virksomhet. Alle foretak som genererer avfall må betale for behandlingen av dette, derfor kan bilag fra avfallsselskapet eller behandlingsanlegget gi nødvendig informasjon. Se til [Relevante lenker](#) under. Dersom virksomheten leier kontorer gjennom gårdeier, er det gårdeier som har ansvaret for å håndtere avfallet. Vær oppmerksom på at virksomheten din kan være omfattet av egne krav til dokumentasjon, tilsyn og finansiering.

Regelverk

Videre følger det også ulike krav til den som genererer avfallet. Det vil være forskjellige sorterings- og behandlingskrav for en aktør innen bygg og anleggsbransjen eller annen industri, sammenlignet med en tjenesteytende virksomhet som leier kontorer i et bygg.

Dersom du er usikker på hvilket avfall din virksomhet genererer, ta kontakt med avfallsselskapet dere har avtale med.

Du vil også kunne finne mye nyttig informasjon på [Miljødirektoratets nettsider](#).

Bruk av materialer i produksjon – Årlig massestrøm

Datapunkt 38 c)

Årlig massestrøm viser den totale mengden materialer foretaket bruker i løpet av et år, og følger [EMAS-kravene](#) for å måle materialeeffektivitet. Formålet er å gi informasjon om hvilke materialer virksomheten er avhengig av, hvor mye som brukes, og hvor det kan være potensial for bedre ressursbruk (f.eks. trevirke og stål i bygg- og anleggsbransjen).

Foretaket skal informere om materialene det bruker, herunder både materialene innkjøpt fra leverandører og materialene fra intern produksjon. Materialer fra intern produksjon omfatter halvfabrikata, mellomprodukter eller resirkulerte materialer som brukes videre i egen produksjon, og skal ikke telles som nye materialtilførsler. Årlig massestrøm bør derfor reflektere netto tilførte materialer til virksomheten, for å unngå dobbelttelling.

For å beregne årlig massestrøm av relevante brukte materialer må foretaket først identifisere hvilke konkrete nøkkelmaterialer virksomheten er avhengig av, og som materialeeffektiviteten skal vurderes for (f.eks. trevirkes materialeffektivitet).

Hvilke aktiviteter omfattes av kravet?

For å identifisere produksjons-, bygge- og/eller emballasjeprosesser kan foretaket sjekke aktivitetene som omfattes av avsnitt C – Produksjon, avsnitt F – Bygg og anlegg, samt klasse N82.92, "Emballasjeaktivitet", i [vedlegg I til forordning \(EF\) nr. 1893/2006.12](#).

Dette vil typisk kunne omfatte:

- **Produksjonsvirksomhet**, for eksempel foretak som produserer mat- og drikkevarer, tekstiler, møbler, trevarer, plastprodukter, metallvarer, kjemikalier, maskiner, elektronikk eller andre fysiske produkter.
- **Bygg- og anleggsvirksomhet**, for eksempel entreprenører, anleggsforetak, eiendomsutviklere eller andre foretak som bruker betydelige mengder materialer som betong, stål, trevirke, asfalt, glass, isolasjon eller andre byggevarer.
- **Emballasjevirksomhet**, for eksempel foretak som produserer, fyller, pakker, ompakker eller på annen måte håndterer større mengder emballasje, som papp, plast, glass, metall eller trebasert emballasje.

Relevante lenker

- [Sortere.no](https://sortere.no)
- [Miljødirektoratet – sirkulær økonomi](#)
- [Miljødirektoratet – avfallstyper](#)
- [Miljødirektoratet – avfallstyper og krav til utsortering](#)
- [Avfallsdeklarering.no](https://avfallsdeklarering.no)
- [ISO 14052 standard](#)
- [SSB - Avfall](#)

Grunnmodul: Sosiale indikatorer

Sammenheng med norsk regelverk

Flere av temaene som dekkes av de sosiale indikatorene i VSME (både i grunnmodul og i detaljert modul) har nær sammenheng med krav i norsk rett, særlig [arbeidsmiljøloven](#), [likestillings- og diskrimineringsloven](#) og loven om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold ([åpenhetsloven](#)). Foretaket kan derfor med fordel ta utgangspunkt i informasjon og oppfølging som allerede er etablert gjennom etterlevelse av slike regelverk for å identifisere relevante forhold som også kan være aktuelle å rapportere etter VSME.

For ytterligere veiledning og praktisk oppfølging kan det også være relevant å se hen til ressurser fra [Arbeidstilsynet](#), [DFØs høyrisikoliste](#) og [Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv](#).

Merk likevel at de lovpålagte kravene ikke nødvendigvis er helt sammenfallende med punktene i VSME. Enkelte indikatorer kan være like i innhold, men avvike i beregningsmetoder, og må derfor vurderes opp mot VSME-kravene.

B8 – Arbeidsstyrken – Generelle egenskaper		
Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
39	Foretaket skal oppgi antall ansatte i antall personer eller deltidsekvivalenter for følgende indikatorer: (a) type ansettelsesavtale (midlertidig eller fast), (b) kjønn, og	Obligatorisk
39 (fortsettelse)	(c) ansettelsesavtalens land, dersom foretaket driver virksomhet i mer enn ett land.	Obligatorisk dersom relevant
40	Dersom foretaket har 50 eller flere ansatte skal det opplyse om personalgjennomtrekk i rapporteringsperioden.	Obligatorisk dersom relevant

Formålet med opplysningskravet er å gi innsikt i foretakets kjønnsbalanse og geografiske tilstedeværelse, samt hvordan ulike ansettelsesformer er fordelt og hvor mange som har sluttet eller blitt sagt opp i løpet av rapporteringsåret.

Midlertidig eller fast arbeidskontrakt

Datapunkt: 39 a)

Midlertidig kontrakt: En tidsbegrenset avtale som avsluttes på en bestemt dato eller når en definert oppgave er fullført.

Fast kontrakt: En avtale uten forhåndsbestemt sluttdato. Ansettelsesforholdet fortsetter til det avsluttes ved oppsigelse fra arbeidstaker eller lovlig oppsigelse fra arbeidsgiver.

Heltidsekvivalent (FTE): Et tall som viser arbeid utført i hele årsverk, forstått som heltidsstilling. Her justeres deltidsansatte og inn-/utmeldinger for faktisk arbeidsomfang. Omregning av ulike stillingsbrøker til FTE gir en felles metodikk for telling av ansatte. Dette gir et likt utgangspunkt for rapportering og bedre sammenligningsgrunnlag på tvers av foretak. I norsk sammenheng tar en som regel utgangspunkt i at en heltidsansatt som jobber etter et normalt årsverk (omtrent 37,5 timer per uke) regnes som 1 heltidsekvivalent.

Opplysningene **kan** oppgis i en tabell som følger:

Kontraktstype	Antall ansatte (antall personer eller heltidsekvivalenter)
Midlertidig kontrakt	
Fast kontrakt	
Samlet antall ansatte	

Vær oppmerksom på at foretaket kan selv kan velge å oppgi i enten antall personer *eller* i FTE.

Beregningsmetode FTE

For å beregne heltidsekvivalenter kan følgende metode benyttes:

$$FTE = \sum_i (\text{Stillingsprosent}_i \times \text{Ansettelsestid}_i)$$

Stillingsprosent_i: Avtalt stillingsandel for ansatt i, uttrykt som desimal, f.eks. 1,0 = 100% stilling.

Ansettelsestid_i: Andel av rapporteringsperioden ansatt i har vært ansatt, f.eks. 1,0 for hele året og 0,5 for seks måneder.

EKSEMPEL

For å beregne heltidsekvivalenter for én ansatt i 80% stilling hele året, og én ansatt i 100% stilling i 6 måneder kan en gjøre følgende:

$$0,8 \times 1,0 = 0,8 \text{ FTE}$$

$$1,0 \times 0,5 = 0,5 \text{ FTE}$$

Totalt utgjør disse to ansatte 1,3 FTE.

Kjønn

Datapunkt 39 b)

Det anbefales å redegjøre for hvordan statistikken er beregnet, særlig med hensyn til om ansatte rapporteres i antall eller som heltidsekvivalenter og om det er utfordringer med å sikre komplett datagrunnlag.

Rapporteringen kan presenteres i følgende tabell:

Kjønn	Antall ansatte (antall personer eller heltidsekvivalenter)
Mann	
Kvinne	
Annet	
Ikke oppgitt	
Samlet antall ansatte	

Landet arbeidskontrakten gjelder for, dersom foretaket opererer i flere land

Datapunkt: 39 c)

Opplysninger om ansatte fordelt på land er en viktig indikator for blant annet hvilke informasjons-, drøftings- og medbestemmelsesrettigheter de ansatte og deres representanter har.

Rapporteringen kan presenteres i følgende tabell:

Land (ifølge ansettelseskontrakt)	Antall ansatte (antall personer eller heltidsekvivalenter)
Land A	
Land B	
Land C	
Land D	
Samlet antall ansatte	

Personalgjennomtrekk

Datapunkt: 40

Personalgjennomtrekk/turnover: Antall ansatte som har forlatt foretaket frivillig eller på grunn av oppsigelse, pensjon eller dødsfall i tjeneste. I henhold til VSME skal personalgjennomtrekk beregnes på følgende måte:

$$\frac{\text{Antall ansatte som forlot virksomheten i løpet av rapporteringsåret}}{\text{Gjennomsnittlig antall ansatte i rapporteringsåret}} \times 100$$

Gjennomsnittlig antall ansatte: Summen av hele årsverk (heltidsekvivalenter/FTE) utgjør gjennomsnittlig antall ansatte for et år (se beskrivelse under §39a). Alternativt kan man benytte følgende metode for utregning:

Summer antall ansatte per måned, og del på antall måneder i året (FY).

Det oppfordres til å opplyse om metodiske avveininger som er gjort, samt antakelser som ligger til grunn og evt. utfordringer dere har møtt på i beregningen for å sikre transparens.

Relevante lenker

- [SSBs Metadata - Variabeldefinisjon - Utførte årsverk](#)

B9 – Arbeidsstyrken – Helse og sikkerhet		
Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
41	Foretaket skal gi følgende opplysninger om sine ansatte: (a) antall og frekvens av arbeidsrelaterte ulykker som skal registreres, og (b) antall dødsfall som følge av arbeidsrelaterte skader og arbeidsrelatert dårlig helse.	Obligatorisk

Formålet med opplysningskravet er å gi en oversikt over arbeidsrelaterte skader, sykdom og/eller dødsfall i løpet av rapporteringsåret.

Antall og frekvens av arbeidsrelaterte ulykker

Datapunkt: 41 a)

Arbeidsrelatert ulykke: En hendelse som inntreffer mens man er i arbeid, eller i forbindelse med utførelse av yrkesaktivitet, som fører til fysisk eller psykisk skade.

Frekvens av arbeidsrelaterte ulykker: Antall arbeidsrelaterte ulykker per 100 fulltidsansatte per år.

I henhold til VSME skal frekvensen av arbeidsrelaterte ulykker beregnes på følgende måte:

$$\frac{\text{Antall registrerte arbeidsrelaterte ulykker i rapporteringsåret}}{\text{Antall arbeidstimer for alle ansatte sammenlagt for rapporteringsåret}} \times 200,000$$

Ofte bruker foretak 2000 timer i året som utgangspunkt for antall arbeidstimer per år, per ansatt. Dette anvendes også i ESRS-standardene. Dersom man ønsker sammenlignbare tall opp mot større selskaper, eller må rapportere om arbeidsrelaterte ulykker til selskaper som er omfattet av direktivet for bærekraftsrapportering (CSRD) anbefales det å anvende 2000 timer i utregningen. Virksomheten kan også bruke mer presise tall på antall arbeidstimer i løpet av rapporteringsåret, estimere basert på egen data, eller ta utgangspunkt i [SSB-tall for utførte årsverk](#).

EKSEMPEL PÅ BEREKNING AV ULYKKESFREKVENNS:

ESKEMPEL AS har 40 ansatte som det antas at jobber 2000 timer i året, dvs. 80 000 timer totalt. Det er registrert 3 arbeidsrelaterte ulykker i rapporteringsåret. For å beregne frekvensen vil virksomheten gjøre følgende beregning:

$$3 / (80\,000) \times 200,000 = 7.5 \text{ ulykker per 100 ansatte.}$$

Antall dødsfall som følge av arbeidsrelaterte skader og arbeidsrelatert dårlig helse

Datapunkt: 41 b)

Arbeidsrelaterte skader: Fysisk eller psykisk skade som oppstår som en direkte følge av eksponering for fare på arbeidsplassen. Skader må klart kunne knyttes til utførelsen av arbeidsoppgaver.

Arbeidsrelatert sykdom: En sykdom forårsaket av skadelig påvirkning fra arbeidet som er utført, eller av arbeidsmiljøet. I Norge kan sykdom godkjennes som en yrkessykdom hvis årsaken er skadelig påvirkning fra arbeidet og sykdommen er nevnt i [Forskrift om yrkessykdommer, klimasykdommer og epidemiske sykdommer](#).

Når foretaket skal rapportere antall dødsfall, står den fritt til å presentere dødsfall som følge av arbeidsrelaterte skader separat fra dødsfall som skyldes arbeidsrelatert sykdom.

Relevante lenker

- [ILO List of Occupational Diseases \(2010\)](#)
- [Altinn - Meldeplikt ved arbeidsulykke, yrkesskade og yrkessykdom](#)
- [Varsle om arbeidsulykke - Arbeidstilsynet](#)
- <https://www.nav.no/arbeidsgiver/meldyrkesskade>

B10 – Arbeidsstyrken – Godtgjøring, kollektive forhandlinger og opplæring		
Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
42	Foretaket skal oppgi: (a) hvorvidt de ansatte mottar lønn som er lik eller høyere enn gjeldende minstelønn for landet det rapporteres i, fastsatt direkte i nasjonal minstelønnslovgivning eller gjennom en kollektivavtale, (b) prosentvis lønnsforskjell mellom kvinnelige og mannlige ansatte. Foretaket kan utelate denne opplysningen når antall ansatte er under 150, men denne grensen vil bli redusert til 100 ansatte fra 7. juni 2031 (c) prosentdelen av ansatte som omfattes av kollektivavtaler, og (d) gjennomsnittlig antall årlige opplæringstimer per ansatt, oppdelt etter kjønn.	Obligatorisk

Det er flere formål med dette opplysningskravet. Brukeren av rapporten skal gjennom dette opplysningskravet få innsikt i a) hvorvidt ansatte mottar tilstrekkelig lønn, b) hvor stor andel av foretakets ansatte som er omfattet tariffavtaler, c) omfanget av eventuelle lønnsforskjeller mellom kvinner og menn og d) hvilken opplæring og kompetanseutvikling ansatte tilbys.

Tariffavtale er omtalt som **kollektivavtaler** i VSME-standard, dette er det samme.

Hvorvidt ansatte mottar lønn minst lik gjeldende minstelønn

Datapunkt: 42 a)

Minstelønn: Viser til den minstelønnen som er fastsatt i tariffavtale, for bransjer hvor en slik avtale foreligger ([Arbeidstilsynet](#)). I Norge er det avtalt minstelønn i ti bransjer².

Disse bransjene er:

- Bilbransjen
- Bygg
- Elektro
- Fiskeriindustribedrifter
- Godstransport på vei
- Jordbruk og gartnerier
- Overnatting, servering og catering
- Persontransport med turbil
- Renhold
- Skips- og verftsindustrien

Minstelønnen i de ovennevnte bransjene er allmenngjort, noe som betyr at den er lovfestet og gjelder alle arbeidstakere i de ni bransjene.

Dersom foretakets ansatte jobber i andre bransjer enn de som er nevnt over, har de ikke krav på lovfestet minstelønn. De ansatte kan likevel ha krav på lønn som er bestemt i en tariffavtale.

Relevante lenker

- [Arbeidstilsynets sider om minstelønn](#)

Prosentvis lønnsforskjell mellom kvinnelige og mannlige ansatte

Datapunkt: 42 b)

For å beregne den prosentvise lønnsforskjellen mellom kvinnelige og mannlige ansatte skal følgende metode benyttes:

$$\frac{\text{Gjennomsnittsbрутtotimelønn for mannlige ansatte} - \text{gjennomsnittsbрутtotimelønnen for kvinnelige ansatte}}{\text{Gjennomsnittsbрутtotimelønn for mannlige ansatte}} \times 100$$

Bruttolønn: Total lønn før skatt og andre fratrekk. Bruttolønn omfatter ikke bare fastlønn, men også eksempelvis overtidsbetaling, bonuser og telefonordning.

Gjennomsnittlig bruttotimelønn: Ukentlig/årlig bruttolønn delt på gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken/året.

² <https://www.arbeidstilsynet.no/lonn-og-ansettelse/lonn/minstelonn/>

Prosentandel ansatte som er omfattet av tariffavtaler

Datapunkt: 42 c)

Tariffavtale: En skriftlig avtale mellom en fagforening og en arbeidsgiver eller arbeidsgiverforening som regulerer lønns- og arbeidsvilkår for en gruppe arbeidstakere.

I Norge er en bedrift som har inngått en tariffavtale pliktig til å praktisere tariffavtalens bestemmelser også overfor arbeidstakere innen tariffavtalens virkeområde som ikke er organiserte.

For å beregne andelen ansatte som er omfattet av tariffavtaler skal følgende metode benyttes:

$$\frac{\text{Antall ansatte omfattet av tariffavtaler}}{\text{Antall ansatte}} \times 100$$

For å rapportere anbefales det å benytte følgende nivåinndeling: 0-19%, 20-39%, 40-59%, 60-79% or 80-100%.

Dette kan for eksempel settes opp i en tabell, som illustrert under:

Dekningsgrad	Land
0-19%	
20-39%	Estland, Spania
40-59%	
60-79%	Norge, Sverige
80-100%	

Gjennomsnittlig antall årlige opplæringstimer per ansatt, oppdelt etter kjønn

Datapunkt: 42 d)

Opplæring: Tiltak som foretaket har iverksatt for å opprettholde og/eller forbedre ferdigheter og kunnskap hos egne ansatte. Dette kan tilbys på forskjellige måter, eksempelvis gjennom opplæring på arbeidsplassen eller ved tilbud om nettkurs.

For å beregne gjennomsnittlig antall opplæringstimer deles summen av antall opplæringstimer tilbudt og fullført av ansatte per kjønnskategori på totalt antall ansatte per kjønnskategori. Eksempelvis:

$$\frac{\text{Totalt antall opplæringstimer gjennomført av kvinnelige ansatte}}{\text{Totalt antall kvinnelige ansatte}}$$

Dette kan for eksempel rapporteres på følgende måte:

«I rapporteringsåret gjennomførte kvinnelige ansatte i gjennomsnitt 6,7 timer opplæring, mens mannlige ansatte gjennomførte i snitt 1,3 timer opplæring.»

Grunnmodul: Indikatorer for god forretningsskikk

B11 – Dommer og bøter for korrupsjon og bestikkelser

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
43	I tilfelle domfellelser og bøter i rapporteringsperioden skal foretaket oppgi antall domfellelser og samlet bøtebeløp som er ilagt for overtredelse av lover om bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser.	Obligatorisk dersom relevant

Formålet med opplysningskravet er å gi interessenter informasjon om eventuelle tilfeller av korrupsjon og bestikkelser. Dette kan gi interessenter verdifull informasjon om styring og økonomisk vedlikehold i selskapet.

Dersom det ikke foreligger domfellelser eller bøter, kan hele opplysningskravet utelates fra rapporteringen.

Definisjoner

Domfellelser for overtredelse av lover om bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser inkluderer enhver domfellelse i en straffedomstol av en person eller et foretak for en straffbar handling knyttet til korrupsjon og bestikkelser, for eksempel rettsavgjørelser som registreres i strafferegisteret i domfellende EU-medlemsstat.

Bøter ilagt for overtredelse av lover om bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser inkluderer obligatorisk pengestraff som følge av overtredelse av lover om bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser, som er ilagt av en domstol, nemnd eller annen offentlig myndighet, og som betales til statskassen.

Korrupsjon er definert gjennom [Straffelovens kapittel 30](#) (§387 og §388).

Relevante lenker

- Økokrim er den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, underlagt Politidirektoratet og Riksadvokaten. Se deres [fagside om korrupsjon](#).
- Transparency International Norge (TI Norge) er Norges antikorrupsjonsorganisasjon, del av Transparency International. TI Norge utarbeider ulikt [veiledningsmaterielt](#), herunder håndbok i antikorrupsjon for norsk næringsliv. TI Norge utarbeider også i samarbeid med Lovdata en samling av korrupsjonsdommer i Norge. Disse er å finne både på TI Norges sider, og Lovdata.no.

Detaljert modul: Generelle opplysninger

C1 – Strategi: Forretningsmodell og bærekraft – Relaterte initiativer

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
47	Foretaket skal opplyse om hovedelementene i sin forretningsmodell og strategi, herunder: (a) en beskrivelse av viktige produkt- og/eller tjenestegrupper som tilbys, (b) en beskrivelse av viktige markeder foretaket driver virksomhet i (f.eks. forretningsmarked, engroshandel, detaljhandel, land), (c) en beskrivelse av hovedforretningsforbindelsene (f.eks. hovedleverandører, kundedistribusjonskanaler og forbrukere), og	Obligatorisk
47 (fortsettelse)	(d) dersom strategien har hovedelementer som er knyttet til eller påvirker bærekraftsforhold, en kort beskrivelse av disse hovedelementene.	Obligatorisk dersom relevant

Hensikten med rapporteringspunktet er å gi brukeren av rapporten en beskrivelse av foretakets forretningsmodell og nøkkelkomponenter i strategien. Ved å beskrive hovedproduktene og/eller tjenestene, markedene og forretningsforbindelsene gir foretaket viktig informasjon som gjør det mulig å vurdere iboende påvirkninger, risikoer og muligheter som følger av bransje og forretningsmodell.

Hovedelementene i foretakets forretningsmodell og strategi:

Datapunkt: 47

a) Beskrivelse av viktige produkter og/eller tjenester som tilbys

Ved beskrivelse av de viktigste forbruker- og leverandørrelasjoner skal foretaket oppgi estimert antall leverandører og deres respektive sektorer og geografiske tilhørighet (dvs. land), jf. VSME veiledningens punkt 212. Det er ikke nødvendig å navngi disse.

d) Hovedelementer av strategien som er knyttet til eller påvirker bærekraftsforhold

Her skal forhold ved strategien som påvirker inntjening medtas. Med det forstås hvorvidt foretaket har tatt strategiske valg for å lykkes med bærekraftsrelaterte finansielle muligheter som øker salgsinntekter og/eller reduserer kostnader i regnskapet.

EKSEMPEL PÅ BEREKNING AV ULYKKESFREKVENS:

- Beslutning om å investere i fossilfrie anleggsmidler for å posisjonere seg for anbudskonkurranser innen bygg og anlegg.
- Lansering av produkter eller tjenester som skal bidra til å løse kjente bærekraftsproblemer (herunder deletjenester).

Generelle bærekraftspåvirkninger eller tiltak foretaket har satt i gang er ikke relevant for dette punktet. Eksempler er tiltak som utskifting av lyskilder, energieffektivitetsløsninger, varmepumpe, resirkulering etc. Slik informasjon rapporteres i B2 og C2 og ikke i C1.

C2 – Beskrivelse av rutiner, policyer og fremtidsinitiativer for omstilling til en mer bærekraftig økonomi

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
48	Dersom foretaket har innført konkrete rutiner, policyer eller fremtidsinitiativer for omstilling til en mer bærekraftig økonomi, som det allerede har oppgitt under opplysningskrav B2 i grunnmodulen, skal det gi en kort beskrivelse av disse. Foretaket kan bruke malen i avsnitt 213 til dette formålet.	Obligatorisk dersom relevant
49	Dersom strategien har hovedelementer som er knyttet til eller påvirker bærekraftsforhold, en kort beskrivelse av disse hovedelementene.	Frivillig dersom relevant

Hensikten med rapporteringskravet er å gi mer opplysninger om innholdet i rutiner, policyer og fremtidsinitiativer enn JA/NEI-svaret som er angitt i [opplysningskrav B2](#).

Ytterligere opplysninger om rutiner, policyer (retningslinjer) og fremtidsinitiativer

Datapunkt: 48

Det er ikke nødvendig å skille mellom rutiner, policyer (retningslinjer) og fremtidsinitiativer i beskrivelsene. Eksempler kan være:

- Rutine for å velge leverandører med miljøsertifisering
- Retningslinje for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold
- Planlagt investering i etterisolering
- Planlagt initiativ for å endre ansattes reisevaner til mer fossilfri transport

Rapporteringen kan presenteres i følgende tabell:

Tema	Beskrivelse av eksisterende rutiner/policyer/fremtidsinitiativ (dersom JA under B2)	Konkretisering av fremtidsinitiativ (dersom JA under B2)	Høyeste nivå med ansvar for gjennomføring
Klimaendringer			
Forurensning			
Vann og marine ressurser			
Biologisk mangfold og økosystemer			
Sirkulær økonomi			
Egen arbeidsstyrke			
Arbeidere i verdikjeden			
Berørte lokalsamfunn			
Forbrukere og sluttbrukere			
God forretningsskikk			

Høyeste nivå med ansvar

Datapunkt 49:

Foretaket **kan** velge å oppgi «*Høyeste nivå i foretaket med ansvar for gjennomføring av disse*». Dette er ofte styret eller administrerende direktør. Dersom det ikke foreligger eksplisitt styrevedtak *eller* er et lovkrav som styret har ansvar for å oppfylle, er det naturlig at representanter fra administrasjonen er ansvarlig.

Detaljert modul: Indikatorer for miljø

Hensyn ved rapportering av klimagassutslipp i henhold til B3 (grunnmodul)

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
50	Avhengig av hvilken type virksomhet foretaket driver kan det være hensiktsmessig å kvantifisere klimagassutslippene innenfor scope 3 (se standardens avsnitt 10) for å gi relevante opplysninger om foretakets verdikjedepåvirkning på klimaendringer.	Forklarende datapunkt – frivillig å rapportere under B3
51	Utslipp innenfor scope 3 er indirekte klimagassutslipp (utenfor scope 2) som stammer fra et foretakets verdikjede. Disse innbefatter aktiviteter som ligger oppstrøms for foretakets virksomhet (f.eks. innkjøpte varer og tjenester, innkjøpte kapitalvarer, transport av innkjøpte varer osv.) og aktiviteter som ligger nedstrøms for foretakets virksomhet (f.eks. transport og distribusjon av foretakets produkter, bruk av solgte produkter, investeringer osv.)	Forklarende datapunkt – frivillig å rapportere under B3
52	Dersom foretaket beslutter å oppgi denne målindikatoren bør det henvise til de 15 typene klimagassutslipp innenfor scope 3 som identifiseres i GHG Protocol Corporate Standard og beskrives i GHG Protocol Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standard. Når det rapporteres om klimagassutslipp innenfor scope 3 skal foretaket inkludere vesentlige scope 3-kategorier (i henhold til Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standard) basert på sin egen vurdering av relevante scope 3-kategorier. Foretak kan finne ytterligere veiledning om konkrete beregningsmetoder for hver kategori i GHG-protokollens Technical guidance for Calculating scope 3 Emissions .	Forklarende datapunkt – frivillig å rapportere under B3

Rapportering av scope 3 klimagassutslipp er frivillig ved rapportering etter VSME. For mange foretak utgjør scope 3 en betydelig del av foretakets totale utslipp. Inkludering av scope 3-utslipp vil derfor ofte være relevant informasjon i bærekraftsrapportering.

Iht. til GHG-protokollen er scope 3-utslipp inndelt i 15 ulike kategorier som reflekterer foretakets indirekte utslipp i oppstrøms- og nedstrøms verdikjede. Rapportering av scope 3 forutsetter at foretaket gjør en vurdering over hvilke scope 3-kategorier som er vesentlige. For noen foretak kan scope 3, kategori 6 (forretningsreiser) være vesentlig, men for andre vil det være et ubetydelig utslipp. Se [veiledning B3](#) for mer informasjon.

C3 – Mål for reduksjon av klimagassutslipp og klimaomstilling

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
54	Dersom foretaket har fastsatt mål for reduksjon av klimagassutslipp skal det oppgi målene i absolutte verdier for utslipp innenfor scope 1 og 2. I tråd med avsnitt 50 til 53 ovenfor og dersom foretaket har fastsatt mål for reduksjon av utslipp innenfor scope 3, skal foretaket også oppgi mål for vesentlige utslipp innenfor scope 3. Det skal særlig opplyses om følgende: (a) mållåret og verdien for mållåret, (b) basisåret og verdien for basisåret, (c) enhetene som mål er fastsatt i, (d) andelen av scope 1, scope 2 og, hvis oppgitt, scope 3 som omfattes av målet, og (e) en liste over hovedtiltakene som planlegges gjennomført for å nå målene.	Obligatorisk dersom relevant
55	Dersom foretak som driver virksomhet i sektorer med høy klimapåvirkning har vedtatt en omstillingsplan for begrensningsplan for klimaendringer kan det gis	Frivillig dersom relevant

	opplysninger om denne, herunder en forklaring av hvordan denne bidrar til å redusere klimagassutslipp.	
56	Dersom foretaket driver virksomhet i sektorer med høy klimapåvirkning og ikke har en omstillingsplan for begrensning av klimaendringer, skal det oppgi hvorvidt, og i så fall når, det vil vedta en slik omstillingsplan.	Obligatorisk dersom relevant

Formålet med opplysningskravet er å gi informasjon om eventuelle utslippsmål foretaket har, samt hvilke tiltak som skal gjennomføres for å nå målene. Merk at rapporteringen i dette opplysningskravet må samsvare med opplysninger gitt under opplysningskrav B2 og C2.

Fastsatte mål for reduksjon av klimagassutslipp og tilhørende tiltak

Datapunkt: 54

Opplysningskravet innebærer at foretaket skal rapportere mål for reduksjon av klimagassutslipp i scope 1 og 2. Dersom foretaket også har valgt å rapportere scope 3 under opplysningskrav B3 (jf. datapunkt 50–52), blir det tilsvarende obligatorisk å oppgi mål for utslippsreduksjoner i dette scopet.

Et **mål** for reduksjon av klimagassutslipp er en selvpålagt forpliktelse til å redusere foretakets klimagassutslipp i et fremtidig år, sammenlignet med klimagassutslippene som ble målt i et valgt basisår (se definisjon under). Målene må med andre ord være målbare, resultatorienterte og tidsbestemte som foretaket tar sikte på å oppnå på sikt.

Når et foretak etablerer mål for reduksjon av klimagassutslipp er det noen sentrale elementer som må inngå:

Basisår: Basisår er referansepunktet som progresjon måles med utgangspunkt i. Utslippene i basisåret representerer startstreken for et klimamål og/eller omstillingsplan.

Målår: Målåret er det året foretaket planlegger å nå et bestemt utslippstall (eller prosentvis nedgang) sammenlignet med basisåret. Foretak kan ha kortsiktige - (f.eks. 2030) og langsiktige målår (f.eks. 2050).

Mange foretak vil også ha en forventet vekst i målperioden (fra basisår til målår) og dermed en forventet vekst i klimagassutslipp. Det anbefales at forventet utslippsvekst (i et «business as usual»-scenario) hensyntas i tiltakene som gjennomføres for å nå utslippsnivået som er definert i målåret.

Et **tiltak** er konkrete handlinger, planer eller beslutninger som foretaket iverksetter for å nå fastsatte mål for utslippsreduksjon og håndtere vesentlige påvirkninger, risikoer og muligheter. Tiltak kan variere i omfang og kompleksitet, fra enkle og lett gjennomførbare grep til mer omfattende endringer i drift eller strategi.

Under datapunkt 54 (e) skal foretaket rapportere alle tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslipp, uavhengig av størrelse og kompleksitet.

Rapportering på omstillingsplan

En omstillingsplan er en samlet og overordnet plan som viser hvordan foretaket skal omstille virksomheten i tråd med målet om å begrense global oppvarming til 1,5 °C. Planen består av både eksisterende og planlagte tiltak, men innebærer også en mer helhetlig tilnærming ved at den:

- setter en tydelig retning for virksomheten
- kobler tiltak til strategi, forretningsmodell og økonomisk planlegging
- etablerer mål, ansvar og oppfølging av fremdrift over tid
- dekker hele virksomheten og, så langt det er mulig, verdikjeden

Kun foretak som opererer i sektorer med høy klimapåvirkning, det vil si foretak med NACE-koder fra A til H samt M, er pålagt å opplyse om de har utviklet en omstillingsplan. Dersom foretaket ikke har en slik plan, skal det opplyses om hvorvidt, og eventuelt når, en plan vil bli vedtatt.

Viktige prinsipper for utarbeiding av klimamål og omstillingsplan

- **Rapportering av unngåtte utslipp**

Dersom foretaket inkluderer informasjon i rapporten om unngåtte utslipp, skal den informasjonen presenteres utenfor klimaregnskapet, og ikke som en del av, eller som reduksjon av utslipp i scope 1, 2 eller 3. **Unngåtte utslipp** er utslipp som hypotetisk ville oppstått dersom et annet produkt, en annen teknologi eller en annen løsning hadde blitt brukt

- **Rapportering av fjerning av CO₂**

Dersom foretaket inkluderer informasjon i rapporten om fjerning av CO₂ fra atmosfæren, skal den informasjonen presenteres utenfor klimaregnskapet, separat fra foretakets brutto klimagassutslipp og skal ikke trekkes fra scope 1-, 2- eller 3-utslippene ved rapportering av brutto utslipp etter VSME.

Samtidig bør foretaket spesifisere:

- hvilken aktivitet som fører til fjerningen
 - hvor karbonet lagres
 - om fjerningen er knyttet til egen virksomhet eller verdikjeden
 - hvordan fjerningen er målt eller estimert
 - hvor ofte den overvåkes
 - usikkerheten i beregningen
 - hvordan dobbeltelling med andre foretak er unngått
 - hvordan karbonlageret skal overvåkes over tid, inkludert hvor lenge og hvor ofte overvåkingen skal gjennomføres
 - Se eventuelt [Land Sector and Removals Standard v1.1](#) for videre veiledning .
- Basisåret bør være et nylig år og representativt for foretakets klimagassutslipp. Det bør være et tidsspenn på 1-3 år mellom basisår og et kortsiktig målår.

Omstillingsplanen kan også inneholde mer langsiktige mål. Fra og med 2030 anbefales det å oppdatere basisår og målår etter hvert femårsperiode.

Relevante lenker

- For mer informasjon og veiledning knyttet til klimamål og omstillingsplan, se [EFRAGs trinnvise veileder](#) for klimamål og omstillingsplan etter VSME samt veileder [Land Sector and Removals Standard v1.1](#)
- For veiledning til bruk av NACE-koder: [Standard for næringsgruppering](#)

C4 – Klimarisiko		
Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
57	Dersom foretaket har identifisert klimarelaterte farer og klimarelaterte omstillingshendelser som skaper brutto klimarelaterte risikoer for foretaket skal det: (a) kort beskrive disse klimarelaterte farer og klimarelaterte omstillingshendelser, (b) oppgi hvordan det har vurdert eiendelenes, virksomhetens og verdikjedens eksponering og sårbarhet for disse farene og omstillingshendelsene, (c) oppgi tidshorisontene for identifiserte klimarelaterte farer og omstillingshendelser, og (d) oppgi hvorvidt det har gjennomført klimatilpasningstiltak i tilknytning til klimarelaterte farer og omstillingshendelser.	Obligatorisk dersom relevant
58	Foretaket kan opplyse om potensielle negative effekter av klimarisikoer som kan påvirke dets økonomiske resultater eller forretningsvirksomhet på kort, mellomlang eller lang sikt, og angi om det vurderer risikoen som høy, middels eller lav.	Frivillig

C4 gjelder foretak som har identifisert klimarelaterte farer og klimarelaterte omstillingshendelser som skaper brutto klimarelaterte risikoer for foretaket.

Opplysningene er viktige fordi de gir informasjon om hvordan foretaket kan bli påvirket av både klimaendringer og overgangen til et lavutslippssamfunn. Denne informasjonen er avgjørende for å forstå hvordan eiendeler er sårbare for fysiske klimaendringer og hvordan forhold som endringer i kundepreferanser, endringer i lovverk og tilgang til finansiering kan påvirke foretak finansielt.

Definisjoner

Klimarelaterte farer:

Klimarelaterte farer gir opphav til klimarelaterte fysiske risikoer som oppstår som følge av klimaendringenes innvirkning på foretaket. Disse kan inndeles i akutte farer, som oppstår som følge av enkelthendelser (som tørke, flom, ekstremnedbør og skogbranner), og kroniske farer (som temperaturendringer, havnivåstigning og jorderosjon), som oppstår som følge av langsiktige klimaendringer.

Fysiske risikoer er en funksjon av klimarelaterte farer, foretakets eiendelers og virksomhets eksponering for disse farene, samt hvor sårbart foretaket er for disse farene. Eksempler på klimarelaterte farer er hetebølger, økt hyppighet av ekstreme værhendelser, havnivåstigning, jøkullaup, samt endringer i nedbør- og vindmønstre.

Vi kan vurdere hvilke fysiske klimarisikoer en virksomhet kan bli utsatt for, og hvor alvorlige de kan bli, ved å bruke klimascenarioer for svært høye utslipp og kraftige klimaendringer (ofte omtalt som et verstefallsscenario, som SSP5 8.5).

Klimarelaterte omstillingshendelser:

Overgangsrisiko er knyttet til overgangen til et lavutslippssamfunn. Klimarelaterte omstillingshendelser kan være policy- og lovbaserte (f.eks. økte utslippsrapporteringsforpliktelser), teknologibaserte (f.eks. kostnader ved omstilling til teknologi med lavere utslipp), markedsbaserte (f.eks. økte råmaterialkostnader) og omdømmebaserte (f.eks. økt bekymring hos interessenter).

Brutto klimarelaterte risikoer:

Brutto klimarelaterte risikoer betyr brutto fysiske risikoer og brutto overgangsrisikoer som kan oppstå som følge av at foretakets eiendeler og forretningsaktiviteter utsettes for klimarelaterte farer.

Verdikjede:

Hele spekteret av aktiviteter, ressurser og forbindelser knyttet til foretakets forretningsmodell og det eksterne miljøet der det driver virksomhet.

Tidshorisonter:

Ved utarbeiding av bærekraftsrapporten skal foretaket legge følgende tidshorisonter til grunn:

- (a) for kort tidshorison, ett år,
- (b) for mellomlang tidshorison, fra to til fem år, og
- (c) for lang tidshorison, mer enn fem år.

EKSEMPEL PÅ RAPPORTERING FOR EN SMB SOM LEVERER TREPANEL OG LISTVERK:

- Foretaket har identifisert klimarelaterte fysiske risikoer knyttet til økt ekstremnedbør og flom ved foretakets lokasjon. I tillegg er det identifisert omstillingsrisiko knyttet til strengere klima- og energikrav fra myndigheter og marked.
- Vurderingen er basert på foretakets geografiske plassering, type eiendeler og avhengighet av kontinuerlig drift. Eksponering og sårbarhet er vurdert kvalitativt, inkludert konsekvenser for drift og leveranser ved ekstreme værhendelser.
- Risikoene vurderes som relevante på kort og mellomlang sikt.
- Foretaket har iverksatt enkle forebyggende tiltak og beredskapsrutiner for å redusere konsekvensene av ekstremvær, men har ikke gjennomført større klimatilpasningstiltak.
- Potensielle økonomiske konsekvenser vurderes som middels.

Relevante lenker:

- Les mer om Klimarisiko i [Miljødirektoratets veileder](#)
- [Klimarelaterte omstillingshendelser i henhold til TCFD](#)

Detaljert modul: Sosiale indikatorer

Sammenheng med norsk regelverk

Se til [Grunnmodul – Sosiale indikatorer](#) for nærmere forklaring.

C5 – Generelle tilleggsopplysninger om arbeidsstyrken		
Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
59	Dersom foretaket har 50 eller flere ansatte kan det oppgi kvinneandelen på ledelsesnivå for rapporteringsperioden.	Frivillig dersom relevant
60	Dersom foretaket har 50 eller flere ansatte kan det oppgi antall selvstendig næringsdrivende uten ansatte som utelukkende arbeider for foretaket, samt midlertidig ansatte formidlet av foretak som primært tilbyr "arbeidskrafttjenester".	Frivillig dersom relevant

Formålet med opplysningskravet er å gi informasjon om foretakets kjønnsbalanse på ledelsesnivå, samt omfang av innleid arbeidskraft.

Kvinneandelen på ledelsesnivå

Datapunkt: 59

Ledelsesnivå: Med mindre foretaket har etablert en egen definisjon, og oppgir denne, defineres *ledelsesnivå* som nivået under styret.

For å beregne kvinneandel på ledelsesnivå kan følgende beregningsmetode benyttes:

$$\frac{\text{Antall kvinnelige representanter på ledelsesnivå}}{\text{Antall mannlige representanter på ledelsesnivå}} = \text{kjønnsbalanse}$$

Antall selvstendig næringsdrivende og midlertidig ansatte formidlet av arbeidskrafttjenester

Datapunkt: 60

For å avgjøre om foretaket burde besvare opplysningskravene i datapunkt 60, kan foretaket vurdere følgende faktorer: (1) forholdet mellom ansatte og selvstendige næringsdrivende engasjert av foretaket og midlertidige arbeidstakere, spesielt i tilfeller av betydelig og/eller økende avhengighet av eksterne og/eller midlertidige ressurser og (2) hvorvidt risikoen for negative påvirkninger på selvstendig næringsdrivende eller midlertidige arbeidstakere er større enn for foretakets egne ansatte.

Informasjonen **kan** fremstilles i følgende tabell:

Typer arbeidere	Antall selvstendig næringsdrivende og midlertidig ansatte som tilbyr arbeidskrafttjenester
Samlet antall selvstendig næringsdrivende uten personell som utelukkende arbeider for foretaket	
Samlet antall midlertidig ansatte formidlet av foretak som primært tilbyr arbeidskrafttjenester	

C6 – Tilleggsopplysninger om egen arbeidsstyrke – Menneskerettighetspolicyer og -prosesser

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
61 (a)	Foretaket skal besvare følgende spørsmål: Har foretaket etiske retningslinjer eller menneskerettighetspolicy for egen arbeidsstyrke? (JA/NEI)	Obligatorisk
61 (b)	Hvis ja, omfatter disse: i. barnearbeid (JA/NEI), ii. tvangsarbeid (JA/NEI), iii. menneskehandel (JA/NEI), iv. diskriminering (JA/NEI), v. forebygging av ulykker (JA/NEI), eller vi. annet? (JA/NEI – hvis ja, spesifiser).	Obligatorisk dersom relevant
61 (c)	Har foretaket en ordning for klagebehandling for egen arbeidsstyrke? (JA/NEI)	Obligatorisk

Formålet med rapporteringskravet er å gi brukeren av rapporten innsikt i hvilke retningslinjer, prosesser og varslingsrutiner som er etablert for å ivareta egne ansattes rettigheter. I forlengelse av dette bidrar opplysningskravet til at foretak kan informere om hvordan de arbeider for å forhindre, adressere og rette opp menneskerettighetsbrudd begått i forbindelse med forretningsdrift.

Definisjoner

Barnearbeid: Arbeid som fratar barn deres barndom, potensial og verdighet, og som er skadelig for den fysiske og mentale utviklingen. Det omfatter arbeid som er mentalt, fysisk, sosialt eller moralsk farlig og/eller forstyrrer deres skolegang (ved å frata dem muligheten til å gå på skolen).

Tvangsarbeid: Alt arbeid eller enhver tjeneste som kreves av enhver person under trussel om straff, og som personen ikke har tilbudt seg av fri vilje, som definert i [ILO-konvensjonen om tvangsarbeid av 1930 \(nr. 29\)](#). I dette begrepet inngår alle situasjoner der personer blir tvunget til å utføre arbeid på en hvilken som helst måte.

Menneskehandel: Rekruttering, transport, overføring, innlosjering eller mottak av personer, herunder utveksling eller overføring av kontroll over disse personene, ved hjelp av trusler om eller bruk av makt eller andre former for tvang, bortføring, bedrageri, villedning, maktmisbruk eller utnyttelse av sårbar stilling eller ved å gi eller motta betaling eller fordeler for å oppnå samtykke fra en person som har kontroll over en annen person, for utnyttelsesformål.

Diskriminering: Diskriminering kan forekomme direkte eller indirekte. Direkte diskriminering finner sted når en person blir behandlet mindre gunstig enn andre som er i en lignende situasjon. Indirekte diskriminering finner sted når en tilsynelatende nøytral regel er til ulempe for en person eller en gruppe som har visse felles egenskaper. Se også til [Likestillings- og diskrimineringsombudets sider](#) for mer forklaring på hva diskriminering er.

Forebygging av ulykker: Med forebygging av ulykker menes policyer og initiativer for å forebygge ulykker på arbeidsplassen og sørge for ansattes sikkerhet og velvære. Dette omfatter ikke bare tiltak for å redusere fysiske risikoer, men også tilrettelegging av et trygt og inkluderende arbeidsmiljø uten diskriminering og trakassering.

Eksempler/tilleggsopplysninger

Mange norske foretak er omfattet av åpenhetsloven og er gjennom dette pålagt å gjennomføre aktsomhetsvurderinger for å stanse, forebygge og begrense negative konsekvenser på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Norske myndigheter forventer, uavhengig av loven, at norske selskaper kjenner til og etterlever OECDs retningslinjer og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP). Foretak som er omfattet av åpenhetsloven vil finne igjen mye av de samme opplysningskravene i den detaljerte modulen for sosiale indikatorer.

Policyer og prosesser som adresserer menneskerettigheter, herunder arbeidstakerrettigheter, er en sentral del av en virksomhetens aktsomhetsvurderinger, på samme måte som etablering og oppfølging av varslingskanaler og/eller klagebehandlingsmekanismer er avgjørende for både å avdekke og rette opp menneskerettighetsbrudd knyttet til ens forretningsdrift.

C7 – Alvorlige negative menneskerettighetshendelser

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
62 (a)	Foretaket skal besvare følgende spørsmål: Har foretaket bekreftede hendelser i egen arbeidsstyrke i tilknytning til: i. barnarbeid (JA/NEI), ii. tvangsarbeid (JA/NEI), iii. menneskehandel (JA/NEI), iv. diskriminering (JA/NEI), eller v. annet? (JA/NEI - hvis ja, spesifiser).	Obligatorisk
62 (b)	Hvis ja, kan foretaket beskrive hvilke tiltak som er truffet for å håndtere hendelsene beskrevet ovenfor.	Frivillig dersom relevant
62 (c)	Kjenner foretaket til bekreftede hendelser som involverer arbeidere i verdikjeden, berørte lokalsamfunn, forbrukere og sluttbrukere? Hvis ja, spesifiser.	Obligatorisk dersom relevant

Formålet med opplysningskravet er å opplyse om faktiske menneskerettighetsbrudd ovenfor arbeidere i verdikjeden, berørte lokalsamfunn og/eller forbrukere og sluttbrukere knyttet til foretakets egen virksomhet og verdikjede, herunder gjennom dets produkter eller tjenester, samt gjennom dets forretningsforbindelser. Opplysningskravet gir foretaket anledning til å beskrive hvordan de har blitt gjort oppmerksom på menneskerettighetsbruddene, hva bruddene består i og hvordan de har arbeidet, eller arbeider, for å håndtere dem.

Definisjoner

Bekreftet hendelse: en formelt innsendt klage registrert hos foretaket eller gjennom ansvarlige³ myndigheter, eller et tilfelle av manglende overholdelse identifisert av foretaket gjennom egne prosedyrer.

Ansvarlige myndigheter er eksterne, offisielle organer som ikke er relatert til foretaket, og som er utpekt til å håndheve og overvåke lover og forskrifter på et bestemt område, og sikre samsvar og offentlig sikkerhet. Dette er vanligvis offentlige etater eller organisasjoner som fører tilsyn med regelverkssamsvar. Aktuelle organer kan for eksempel være [Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv](#), [Forbrukertilsynet](#), [Likestilling og -diskrimineringsombudet](#), [Diskrimineringsnemnda](#), [Arbeidstilsynet](#), Sivilombudsmannen, Domstolene.

Eksempler/tilleggsopplysninger

Dersom foretaket er omfattet av åpenhetsloven, kan det henvises til redegjørelsen etter åpenhetsloven. Denne kan gi utfyllende informasjon om hvordan virksomheten arbeider med å forebygge, stanse og redusere brudd på menneskerettigheter som eventuelt er omtalt i datapunkt 62 a og c, samt en nærmere beskrivelse av virksomhetens aktsomhetsvurderinger for øvrig (jf. datapunkt 18 under [Prinsipper for utarbeidelse](#)).

EKSEMPEL PÅ RAPPORTERING

I rapporteringsåret ble det rapportert to saker knyttet til trakassering gjennom EKSEMPEL AS' varslingskanal. Sakene ble håndtert i tråd med interne rutiner, og inkluderte oppfølging av de involverte og nødvendige tiltak som personlige samtaler og en skriftlig advarsel. EKSEMPEL AS har nulltoleranse for trakassering og har forebyggende planer for håndtering av saker i tråd med aktivitetsplikten i likestilling og diskrimineringsloven.

³ I den norske oversettelsen av VSME-standard brukes "vedkommende myndigheter gjennom en formell prosess", i veilederen omtales dette som ansvarlige «myndigheter»

Detaljert modul: Indikatorer for god forretningsskikk

C8 – Inntekter fra visse sektorer og utelukkelse fra EUs referanseverdier

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
63	Dersom foretaket har virksomhet i en eller flere av følgende sektorer, skal det oppgi sine relaterte inntekter i sektoren(e): (a) kontroversielle våpen (anti-personellminer, klyngeammunisjon, kjemiske våpen og biologiske våpen), (b) dyrking og produksjon av tobakk, (c) sektoren for fossilt brensel (kull, olje og gass) (dvs. at foretaket har inntekter fra leting, utgraving, utvinning, produksjon, bearbeiding, lagring, raffinering eller distribusjon, herunder transport, lagring og handel, av fossilt brensel som definert i artikkel 2 nr. 62 i europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1999 17), herunder en oppdeling av inntekter fra kull, olje og gass, eller (d) kjemikalieproduksjon, dersom foretaket er produsent av plantevernmidler og andre landbrukskjemiske produkter.	Obligatorisk dersom relevant
64	Foretaket skal oppgi hvorvidt det er utelukket fra noen av EU-referanseverdiene for tilpasning til Parisavtalen, som beskrevet i veiledningens avsnitt 241.	Obligatorisk

Formålet med opplysningskravet er åpenhet rundt foretakets inntekter fra sektorer som er knyttet til særlig negativ påvirkning på mennesker og miljø.

Ytterligere veiledning

Det er definisjonen som fremkommer av standarden som skal følges når foretaket vurderer hvorvidt det er aktivt i de aktuelle sektorene. Eksempelvis vil inntekter fra dyrkning og produksjon av tobakk omfattes, men salg av tobakk vil falle utenfor.

I norsk kontekst er sektoren for fossilt brensel særlig aktuell, og dette er definert som *at foretaket har inntekter fra leting, utgraving, utvinning, produksjon, bearbeiding, lagring, raffinering eller distribusjon, herunder transport, lagring og handel av fossilt brensel*.

Definisjonen vil treffe mange norske foretak, men det vil også være mange av leverandørselskapene til olje og gasssektoren som vil falle utenfor definisjonen.

Eksempelvis vil inntekter fra vedlikehold av plattformer eller IT systemer til en olje- og gasskunde falle utenfor, mens inntekter fra letevirksomhet eller transport av olje være omfattet av definisjonen.

Videre er kravet i definisjonen at det skal være fossilt brensel, dvs. ikke-fornybare karbonbaserte energikilder som fast brensel, naturgass og olje. Andre fossilbaserte produkter som for eksempel smøreoljer, asfalt o.l. vil ikke inngå i definisjonen.

Utelukkelse fra EUs referanseverdier

Datapunkt: 64:

Følgende selskaper er utelukket fra EU-referanseverdiene for tilpasning til Parisavtalen:

- Selskaper som har 1 % eller mer av inntektene fra leting, utgraving, utvinning, distribusjon eller raffinering av antrasitt og lignitt (typer kull)
- Selskaper som har 10 % eller mer av inntektene fra leting, utvinning, distribusjon eller raffinering av fyringsolje
- Selskaper som har 50 % eller mer av inntektene fra leting, utvinning, produksjon eller distribusjon av brenngass
- Selskaper som har 50 % eller mer av inntektene fra elektrisitetsproduksjon med en klimagassintensitet på mer enn 100 g CO₂ e/kWh.

For selskaper som ikke er utelukket av disse referanseverdiene kan opplysningskravet svares ut med følgende setning: *Vi/foretaket/ navn på selskapet er ikke utelukket fra EUs-referanseverdier for tilpasning til Parisavtalen.*

C9 – Kjønnssfordeling i styre

Pkt. nr:	Datapunkt:	Type datapunkt:
65	Dersom foretaket har et styre, skal det oppgi dets kjønnssfordeling	Obligatorisk dersom relevant

Formålet er å gi opplysning om kjønnsbalansen i foretakets styre. Dette gjøres ved å beregne forholdstallet mellom kvinner og menn ved bruk av følgende formel.

Definisjoner og eksempler

Kjønnssbalanse = kvinnelige styremedlemmer / mannlige styremedlemmer.

EKSEMPEL:

4 kvinnelige styremedlemmer / 8 mannlige styremedlemmer = 0,5 kvinnelige styremedlemmer per mannlige styremedlem.

I beregningen over kjønnssbalanse kan man legge til grunn det juridiske kjønn til medlemmet.